

OOSTVLAAMSCHE

Z A N N T E E N

Mededelingen van de Bond
der Oostvlaamse Folkloristen en van de
Dienst voor Folkloristische Opzoeken

34^e Jaargang
Nr. 6 - 1959
Nov. - Dec.

DRUK. V/H AD. HOSTE, N. V
GENT

UITGAVEN VAN DE BOND.

Zijn te verkrijgen op het Sekretariaat, Oscar De Gruyterstraat, 34, Gent :

1. **Oostvlaamsche Zanten**, 11^e, 15^e, 20^e jg. (Jaarboek), 21^e, 22^e, 23^e, 24^e, 25^e, 26^e, 27^e, 28^e, 29^e, 30^e, 31^e en 33^e jg., tegen 100 F. Van de andere jgg. zijn nog enkele losse nummers te verkrijgen tegen 20 F per nummer.
2. **Herdenkingsalbum Alf. De Cock**. (Uitverkocht).
3. **Het Stroodekkersbedrijf**, door Cl. Trefois (Uitverkocht).
4. **Geïllustreerd Feestnummer** (lustrumnr). Prijs : 10 fr.
5. **Lodewijk De Vriese, Bio- en Bibliographische studie**. (Uitverkocht).
6. **Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde**, door Mevrouw L. Bataille-Hiel. Prijs : 50 fr. gewone uitgave.
7. **De Plattegrondsvormen van z.g. « Frankische » Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land**, door Cl. Trefois. (Uitverkocht).
8. **Register op Celis Gabr. : Volkskundige Kalender voor het Vlaamsche Land**, door Prof. F. M. Olbrechts. Prijs : 12 fr.
9. **De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore**, door Cl. Trefois. (Uitverkocht).
10. **De Tinnepotgieterij te Gent**, door Julien Boes. (Uitverkocht).
11. **2^e Lustrumnummer 1930-1935**. Prijs : 36 fr.
12. **Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten**, (over het Teerlingspel), door Emile Andelhof. Prijs : 14 fr.
13. **De Groei en de Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamsche Volksziel**, door Advokaat Jos. Vermeulen. (Uitverkocht).
14. **Galerij van Gentsche Typen**, door Emile Andelhof. (Uitverkocht).
15. **De Magie van het Poppenspel**, door F. Van Es, en anderen. (Uitverkocht).
16. **Waasch Sagenboek**, door F. Van Es. Prijs : 70 fr. (65 fr. voor de leden).
17. **Jaarboek 1945 van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen**. Prijs : 100 fr.
18. **Het Curieus en Vermakelijk Namenboek**, door Em. Andelhof. Prijs : 12,50 fr.
19. **Folklore en Onderwijs**, door Lod. Hoste. Prijs : 7,50 fr.
20. **August Hendrixx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken**, door Fr. De Coster. Prijs : 15 fr.
21. **Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur**, door F. Van Es. Prijs : 15 fr.
22. **De Wetterse Reuzen**, door Marcel Daem. Prijs : 15 fr. (Uitverkocht).
23. **Sagen uit Noord-Oostvlaanderen**, door Dr G. De Meyer. Prijs : 15 fr.
24. **Een Teerlingspel in Gent**, door Lod. Lievevrouw-Coopman. Prijs : 25 fr. (15 fr. voor de leden).
25. **Inhoudstafel op Oostvlaamsche Zanten (Jg. I-Jg. XXV)**, door F. Van Es. Prijs : 30 fr.
26. **Spelen mijner Jeugd**, door L. Lievevrouw. Prijs : 50 fr.
27. **De Levende Folklore van het Gewest Balegem**, door M. Broeckhove. Prijs : 40 fr.
28. **Weerkundige Volkskalender voor het Vlaamse Land**, door M. Broeckhove. Prijs 180 fr. (140 fr. voor de leden).

Het bedrag der bestelling is vooraf te storten op postrekening Nr 969.46, Bond Oostvl. Folkloristen, Gent.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Folkloristen. Jaarlijkse bijdrage : 100 fr. Ereleden : 250 fr. Buitenland : 125 fr.

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

MEDEDELINGEN VAN DE BOND DER OOSTVLAAMSE
FOLKLORISTEN EN VAN DE DIENST VOOR
FOLKLORISTISCHE OPZOEKINGEN

Vereniging zonder winstbejag

Sekretariaat van de Bond :

M. Broeckhove,
Oscar De Gruyterstraat, 34, Gent.

Alle stortingen te doen op postrekening :
969.46, Bond Oostvl. Folkloristen,
Gent.

Redaktie van Oostvl. Zanten :

F. VAN ES,
Désiré De Wolfstr. 3, Aalst.

Drs M. DAEM & J. BOES.

Dienst voor Folkloristische Opzoeken.

Devotie in het Vlaamssprekend gedeelte van België tot de H. Donatus, biezondere patroon tegen schadelijke natuur- en vernielende kunstmatige luchtelementen

door M. BROECKHOVE*

G) PROVINCIE WEST-VLAANDEREN.

Bijna gelijktijdig met de publikatie van het huidig onderzoek over de verering van de H. Donatus in het Vlaamssprekend gedeelte van België, verscheen in BIEKORF, Westvlaams Archief voor Geschiedenis, Oudheidkunde en Folklore, Brugge, een belangrijke studie van Kan. M. English over «De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen», zie jg. 60 (1959) n° 3, blz. 65-73; n° 4, blz. 103-110; n° 5, blz. 141-150; n° 7, blz. 200-205.

O.a. voor wat de relikwieën van de H. Donatus betreft is deze bijdrage zeer interessant. Waar wij in onze inleiding gewag maken dat mogelijks relikwieën van een verkeerde heilige kunnen voorhanden zijn, vooral in de

* Vervolg van bijdragen in Ovl. Zanten, XXXIV (1959), blz. 41-72 : I. Inleiding. II. De Aanroeping van de H. Donatus. III. De Devotie tot de H. Donatus : A. Provincie Antwerpen; blz. 85-101 : B. Provincie Brabant. C. Provincie Henegouwen; blz. 127-142 : D. Provincie Limburg. E. Provincie Luik; blz. 170-195 : F. Provincie Oost-Vlaanderen.

talrijke parochiekerken, omdat aldaar in de meeste gevallen de verering op 7 augustus of de daarop volgende zondag plaats heeft, en zoals wij het hebben kunnen vaststellen men er de H. Donatus-bisschop van Arezzo en martelaar bepaaldelijk voor onze donderman neemt, spreekt Kan. M. English positiever, vooral wat West-Vlaanderen betreft.

Onder de martelaren uit de katakomben van St. Agnes te Rome zouden er twee Donatussen gecreëerd zijn geworden, nl. een Donatus I en een Donatus II, zonder te spreken van de andere Donatussen, zie « WAERSCHOUWINGE », blz. 53. Donatus I is de ware en echte donderman waarvan Münstereifel de laatste beschikbare relikwieën kreeg en o.m. een stukje ervan aan Aarlen afstond. Nadien kwamen te Rome nog aanvragen toe naar relikwieën van de H. Donatus uit de St.-Agnes-katakomben, aanvragen waaraan men geen gevolg of voldoening kon geven om reden dat er niets meer voorhanden was. Doch de aanvragen bleven toestromen, waardoor men besloot een andere onbekende martelaar op te graven en hem ook Donatus te noemen, die Kan. M. English doopt als zijnde Donatus II. Gelukkig, voegt hij er onmiddellijk aan toe, dat de relikwieverering slechts een *cultus relativus* blijft. Alzo kwamen aanzienlijke stukken van Donatus II naar West-Vlaanderen, die door de bisdommen Brugge en Ieper kwistig werden uitgedeeld, bij zover dat voor die relikwieën echtheidsbrieven gedrukt werden, waarin men de naam van de heilige niet zoals naar gewoonte met de hand invulde, maar eenvoudig in de tekst mededrukte. West-Vlaanderen werd een echte warande van Sint-Donatusdevoties en spande op het einde van de 18^e eeuw de kroon op dat gebied.

Het waren alle geen vermaarde bedevaartplaatsen, daarvoor waren ze te talrijk. Met de tijd gingen er vele teloor; de vernieling van een groot aantal kerken gedurende de wereldoorlog 1914-1918 heeft daarbij nog het hare bijgedragen om dit teloorgaan te vermeerderen. Ofwel blijft niets meer, zelfs niet in het kerkarchief, ofwel nog een vage herinnering aan Sint-Donatus over en moeten we ons, voor sommige plaatsen, tot bibliografische mededelingen beperken.

1) ALVERINGEM.

Te Alveringem zou de relikwie, geborgen in een zilveren « zeinsel » met de beeltenis van de heilige, dateren van vóór de Franse Omwenteling, n.l. van 1773.

Meer over onze donderman is daar ongelukkig niet te vernemen.

Inlichtingen : Z.E. Heer Gaelder, pastoor.

Bibliographie : De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen door M. English — Biekorf, 60^e jg, nr 4, blz. 105.

2) ANZEGEM.

Behalve zijn beeld dat in een nis staat, in een der hoofdpilaren rond het hoofdaltaar, en zijn relikwie die af en toe de zondag ter verering aangeboden wordt, is van de vroegere devotie tot de H. Donatus te Anzegem niets overgebleven. In verband met die verering is in het kerkarchief niets te vinden.

In de jaren 1781, het tijdstip waarop volop de Sint-Donatusverering in onze gewesten ingang vond, voerden van 29 april tot 24 juni 1781 de « Konstvoedende redenbroeders » die Sint-Ellooï en Sint-Jan-Baptist als schutpatronen, een lauwerkrans als embleem en de kenspreuk « Verzaemt in vrede » hadden, zevenmaal het « toneelstuk » op : « Donatus, martelaer, patroon tegen donder en blixem ». Drie jaar later, in 1784, eveneens van 29 april tot 24 juni vertolkten ze opnieuw de legende van de H. Donatus.

Inlichtingen : Z.E. Heer Danneel, pastoor.

Bibliografie : *Le Théâtre villageois en Flandre*, Histoire, littérature, musique, religion, politique, mœurs, d'après des documents entièrement inédits, par Edmond Vander Straeten — 2e édition, 1881, 2 delen — Bruxelles, Imp. de Xavier Havermans, Galerie du Commerce, 24 à 32 — blz. 22-23, deel II.

3) BEERST.

Door « Biekorf » weten we dat te Beerst een relikwie verkregen werd in 1861 en dat op 28 juni 1869 een broederschap tot stand kwam.

De Brugse prentjessteker J. Petyt maakte de steendruk voor een prentje. Rechts zit de H. Donatus als krijgsman, geknield, met bij zich het zwaard en de martelaarspalm; links, een omwalde stad met torens, waarboven onweerswolken en bliksemschichten te zien zijn. De heilige heft de handen op met een smekend gebaar en wordt beschenen door een stralenbundel, die onweerswolken schijnt te verdrijven. Onderaan de tekst : « O Christe Jesu vol genade — bewaert ons dogh van alle schade — van Donder, Blixem en gevaer — door de voorspraeck van uw dienaer — Donatus... »

Bibliographie : De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen door M. English — Biekorf, 60^e jg, nr 4, blz. 106.

4) BEVEREN-BIJ-ROESELARE.

Op de tweede zondag van augustus⁽²³⁾, die te Beveren-bij-Roeselare als « Sint-Donatusommegang » betiteld wordt, viert men in de parochiale kerk, sedert 1928 aan de H. Kruisvinding (vroeger

(23) Zie « WAERSCHOUWINGE » blz. 53.

St-Germanus) toegewijd, de H. Donatus als patroon tegen donder, bliksem en schadelijke onweders.

Zijn houten beeld, waardoor hij als Romeins soldaat voorgesteld wordt, met opgestoken rechterarm, met de helm aan zijn voeten en met de linkerhand steunende op zijn rechtstaand schild, waarop bliksemflitsen afgebeeld staan, staat alsdan met zijn relikwie er naast, uitgestald.

Alhoewel de voorhanden zijnde dubbeldevotieblaadjes⁽⁴³⁾ vermelden dat de heilige er «buitengewoon plechtiglijk» vereerd wordt, is dat, tegenwoordig althans, het geval niet. Wie ter bedevaart komt vereert de relikwie en 't is alles. De godsvrucht is er praktisch parochiaal, zeer zelden ontwaart men er een bedevaarder uit een andere gemeente. De benaming «Sint-Donatusommegang», een soort kermis, doelt zonder twijfel op een verdwenen processie. In het kerkarchief is er niets daarover te vinden. In de H. Sakraments- en Half-Oogstprocessie wordt zijn beeld door vier man, als Romeinse soldaten gekleed, gedragen.

Door het godvruchtig bidden van de litanie gedrukt in het dubbeldevotieblaadje wordt een aflaat van veertig dagen aan de gelovigen uit het bisdom Brugge verleend; voor vereerders uit een ander bisdom is de aflaat bijgevolg niet van kracht.

De devotie zou er in 1756 begonnen zijn, het jaar nadat de bliksem gedurende een hevig onweder op 5-11-1755 van op de naald van de kerktoren tot op het tabernakel sloeg, zonder nochtans de H.H. Vaten te vernielen. Een nieuw tabernakel werd in 1765 ingehuldigd. De broederschap door pastoor Morette (1742-1786) opgericht werd slechts in 1771 door een bulle van Z.H. Paus Clemens XIV op 10 juni toegestaan en door het bisdom Brugge op 10 juli goedgekeurd. Hetzelfde jaar bekwam de kerk een relikwie en wel een uit de katacombe van Sint-Agnes, «door de godtsdienstige zorg van eenen Eerw. Pater Capucien».

Door «Biekorf» weten we: dat de broederschap haar diensten aan het Kruisaltaar (rechter-zijkoor) verrichtte; dat er devotie-

(43) Dubbeldevotieblaadje: Geloofd zij Jesus-Christus Amen (100 d. afl.).

† Litanie, Oefeningen en Gebeden
ter eere van den

HEILIGEN DONATUS, Martelaar
als Patroon en bijzonderen Beschermmer tegen
donder, bliksem en schadelijke onweders,
buitengewoon plechtiglijk vereerd in de
parochiale kerk van Beveren-bij-Rousselare
telken jare den 2den Zondag van Augustus.
Brugge, 6 Juli 1888.

† J.J. BISSCHOP VAN BRUGGE.
Druk. De Ceuninck-Driessens Beveren-Rousselare

boekjes gedrukt werden waarvan het oudste een vignet droeg, dat goed geleek op dat gedrukt op het devotieblaadje van Brussel, zie afb. 10; en ook dat in 1771 « Antonius (abt) », de minste klok van het driegeluid hergoten werd en Donatus als bijpatroon kreeg⁽⁴⁴⁾.

Langwerpige bidbriefjes, die de gelovigen op zich droegen, waren destijds ook voorhanden. Een exemplaar wordt in het kerkarchief bewaard, rechts zien we hetzelfde vignet van het devotieboekje en links een tekst met de traditionele vermelding « dit heeft aengeraekt de Reliquien van den H. Donatus, in de kerke van Beveren ».

Dat Beveren-bij-Roeselare een bekend bedevaartoord van de H. Donatus was, ten minste toch in het laatste kwart van de 19^e eeuw, bewijst ons het boekje van Kan. G. F. Tanghe : « Noodpatroonen of Aanwijs van Heiligen tot welke men zich kan wenden om Hulpe of Troost in de verschillige Noodwendigheden waarin men zich bevindt ». In de lijst van « Noodpatroonen » wordt voor de « H. DONATUS, patroon tegen allerlei onweder, zo, als stormwinden, hagel, donder en bliksem » opgegeven : « Men dient hem te Beveren-Roeselare en op andere plaatsen ».

Inlichtingen : E. H. Denorme, onderpastoor.

Bibliografie : Onze Heiligen in kerk en kapel, I Bisdom Brugge door Leon Defraeye en Leo Simoens — In eigen beheer, 1950 — blz. 17 en 35.

- De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen door M. English — Biekorf, 60^e jg, nr 4, blz. 106-108.
- Folklorica uit Kanunnik Tanghe's « Noodpatroonen » door W. Giraldo — Biekorf, 57^e jg, nr 9, blz. 267.
- Het oude verweer tegen hagel, donder en bliksem door PR. Janssens C.ss.R. — Ovl. Zanten, 32^e jg, nr 5 en 6, blz. 174.

5) BISSEGEM.

De relikwie van de H. Donatus is in de Sint-Audomaruskerk nog voorhanden. Op de rand van de zilveren relikwiehouder is het jaartal « 1859 » gegraveerd.

Het Sint-Donatusbeeld, waarover de kerkrekening van 1836 van het « herdoreeren » gewag maakt, is niet meer voorhanden.

Andere lichtpunten, in verband met de verdwenen verering, hebben we niet gevonden.

Inlichtingen : Z.E.H. H. Remaut, pastoor.

(44) Het inschrift van de klok luidde : « Ik ben ergoten ter eer van de H. Antonius en Donatus, becostight met de jongsten van diversche goede genegende ende namentlyk Antoine Huyghe, ten tyde van Sr Simoen Delarue, Ambrosius van den Bussche, Emmanuel Cappelle, Pr. Vanneste, Pr. Degeest, Joos Cappelle, gelande en notable deser parochie van Beveren, die hiertoe nevens Baillieu, Burgm^r Schepen ende Greffier hebben gecontribueert. — Peter d'heer Baillieu Roelens; Meter Jouffrouw Catharina Morette. Fecit Barbieux. Anno 1771 ».

Bibliographie : De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen door M. English — Biekerf, 60^e jg, nr 4, blz. 108.

6) BOEZINGE.

Ten minste 40 jaar is in de kerk van Boezinge, aan de H. Aartsengel Michaël (verschijning) toegewijd, van een verering van de H. Donatus geen sprake meer. Niemand weet of herinnert zich nog iets, zelfs de oudste zusters van 't klooster niet.

Er was destijds een beeld en in 1862 werd de oktaaf ter ere van onze donderman in juli gevierd. Al wat nog overblijft is zijn relikwie die in een zilveren handschrijn steekt en nu en dan ter verering aangeboden wordt, vooral in de perioden van onweer.

Inlichtingen : Z.E.H. Vanneste, pastoor.

Bibliographie : De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen door M. English — Biekerf, 60^e jg, nr 4, blz. 108.

7) BRUGGE. Kloosterkerk der PP. Capucijnen.

Brugge was een middelpunt van Sint-Donatusdevotie. Er waren relikwieën in Sint-Trudo (1780), bij de Augustijnen (1780) en in Sint-Gillis (1777). De hoofddevotie was bij de PP. Capucijnen, vroeger op 't Zand, thans in de Sinte-Clarastraat.

De heilige wordt de tweede zondag van juli met oktaaf gevierd en er aangeropen om van de schadelijke gevolgen van storm, hagel, donder en bliksem bevrijd te zijn. Vroeger hield men iedere dag van de oktaaf sermoen, thans predikt men slechts over de heilige op de tweede zondag van juli.

De kerk bezit twee beelden van de H. Donatus die tamelijk goed op het beeld gelijken dat op het devotieblaadje van Edingen afgebeeld staat, zie afb. 14. Een ervan staat in een muurnis op de arkade aan de ingang van 't priesterkoor. Het andere gebruikt men om uit te stallen gedurende de oktaaf van de broederschap, samen met het vaandel⁽⁴⁵⁾.

Volgens de aanduidingen op het tegenwoordig dubbeldevotieblaadje⁽⁴⁶⁾ werd de broederschap er in het jaar 1764 ingericht maar slechts in 1776 door een bulle van Z.H. Paus Pius VI goedgekeurd en met vele aflaten bedeed. Op het einde van 1700 waren bewijzen van inschrijving in de broederschap, onder vorm van dubbelblad-

(45) Vervaardigd door het huis Isselec te Brugge.

(46) Dubbeldevotieblaadje : Broederschap van den H. Donatus, Martelaar.

Imprimatur : Brugis, 13 Septembris 1938.

Jos. VAN DER MEERSCH, Vic.-Gen.

Brugge, druk. Wwe P. Van Cappel, St Gilliskerkstraat, 15.

jes, voorhanden. Het voorblad draagt een typische afbeelding van de heilige en een stadsgezicht van Brugge. Het werd getekend door Allaert, zie afb. 30. De heilige staat op een voetstuk, drukt zijn rechterhand op de borst en houdt zijn schild, waarop bliksemflitsen en een 3-tal gebouwen afgebeeld staan, in de linkerhand. Twee engeltjes, een links en een rechts van het voetstuk, houden respectievelijk zijn zwaard met officiersstaf(?), en de palmtak

Afb. 30
 Confrerieplaat (einde 1700)
 van de St-Donatusbroederschap bij
 de Capucijnen op 't Zand te Brugge
 (Cliché, «Biekorf», Brugge)

der martelaren met een lauwerenkroon in de handen. In de lucht ontbreekt het niet aan bliksemflitsen. Op de achtergrond bemerken we achter de huizenrij, links van het beeld, de Halle- en de O.L. Vrouwtoren van Brugge, rechts het Capucijnenkerkje dat in die tijd op 't Zand stond. In 1867, wanneer het klooster op 't Zand gesloopt werd, voor het bouwen van het spoorwegstation, verhuisden de PP. Capucijnen naar de Ste-Clarastraat.

Wij willen er terloops op wijzen dat de afbeelding op een later uitgegeven devotieblaadje van Edingen, zie afb. 14, als opvatting van voorstelling overeenstemt met de Brugse. De ontwerper heeft er zich zonder twijfel van geïnspireerd en het decor aangepast aan Edingen. Tot ongeveer 1938 gebruikte men te Brugge deze devotieblaadjes uit Edingen.

De broederschap bezit drie registers. Het eerste dagtekent van 1764; het tweede vangt aan in 1838 wanneer, na de troebelen van de Franse Omwenteling, de kloosterkerk hersteld geraakte. Een 8-tal jaren later op 7 mei 1846 bekrachtigde Z.H. Paus Gregorius XVI de oprichting van de broederschap als voor eeuwig en beedeelde ze met vele volle en gedeeltelijke aflaten. Volle aflaten kunnen op de tweede zondag van juli, alsook op de tweede zondag van februari, april, september en november verdiend worden. Gedeeltelijke aflaten, zeven jaren plus zeven quadragenen zijn voor de tweede zondag van de overige maanden voorzien. Het derde register is het hedendaagse.

Volgens P. Gardiaan moeten de kostbare relieken van de H. Donatus met de Franse Omwenteling verloren geraakt zijn, want nu steken er slechts een paar kleine met de relikwieën van andere heiligen in één en hetzelfde kastje.

De leden ontvangen bij hun inschrijving of hernieuwing van hun inschrijving in de broederschap een waskaars, die tijdens het onweder aangestoken wordt. Zij kunnen zich ook ovale medailles, 25×20 mm, aanschaffen. Op de ene zijde staat de H. Donatus als krijgsman met de palmtak der martelaren in de rechterhand afgebeeld; links van hem langsheen de buitenomtrek, lezen we «^ST DONAT, PRIEZ P.N.» en rechts zien we een 4-tal bliksemflitsen uit wolken te voorschijn komen. Op de andere zijde van de medaille staat de H. Antonius van Padua, met het kindje Jezus op zijn arm, afgebeeld.

De devotie tot de H. Donatus, zo zegt Pater-Gardiaan, « is nog bevredigend, alhoewel het beter kan zijn. »

Ir.lichtingen : Z.E.P. Gardiaan Landoald.

- Bibliografie : Het oude verweer tegen hagel, donder en bliksem door PR. Janssens, C.ss.R. — Ovl. Zanten, 32^e jg, n° 5 en 6, blz. 174.
- De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen door M. English. — Biekerf, 60^e jg, nr 3 blz. 108-110.
- Kerkpatronen en bedevaartplaatsen in Vlaanderen door Jos. Vermeulen — Ovl. Zanten 19^e jg, nr 4, blz. 85.

8) DEERLIJK.

Alhoewel onze donderman te Deerlijk niet openbaar vereerd wordt, treffen we in de H. Colomba van Sens-kerk zijn beeld aan.

Op 8 juli 1891, gedurende een hevig onweder, ontstond omstreeks vier uur in de namiddag, door het inslaan van de bliksem, brand in de kerktoren. Burgemeester Th. Renier verwittigd riep per telegram de hulp van de Kortrijkse pompiers in.

Ondanks de grote paniek onder de bevolking werd voldoende koelbloedigheid bewaard om te redden wat te redden viel, en zo werden o.m. de stoelen buiten de kerk gebracht. Pastoor Debieu, die te lande op wandel was en door G. Vandenbroucke verwittigd werd, kon de H. Vaten nog veilig in de pastorie brengen.

De pompiers waren de brand weldra meester, maar het zware ijzeren kruis van de kerktoren dreigde onheilspellend langs de noordenkant in het koor te vallen. Pastoor Debieu die onophoudend bad voorspelde dat het kruis zuidwaarts en op het kerkhof zou vallen. Toen het kruis neerplofte riep hij met luider stem « Sancte Donate, ora pro nobis » en het streek langs de breedste kant van de toren en zuidwaarts neder op de aangeduide plaats op het kerkhof.

Door dit wondere voorval en uit dankbaarheid beloofde pastoor Debieu een beeld van de H. Donatus in de kerk te plaatsen, beeld dat wij thans nog zien aan de laatste pilaar langs de vrouwenkant. Hij is als Romeins krijgsman afgebeeld, houdt zijn rechterhand beschermend boven kerk en toren en omklemt een bliksembundel in de linkerhand. Te Deerlijk weet iedereen dat hij de beschermer tegen donder en bliksem is en het vertrouwen in onze donderman wordt nog bevestigd door de oprichting van de verzekeringsmaatschappij met name « Onderlinge Brandverzekering Sint-Donatus ». De briefhoofden en polissen van deze maatschappij dragen een vignet met de afbeelding van de heilige waar wij verder, in de algemene beschouwingen, zullen op terugkomen. Jaarlijks wordt een H. Mis vanwege de maatschappij ter ere van haar schutspatroom opgedragen, waarna de jaarlijkse vergadering plaats heeft.

Te Deerlijk is geen Sint-Donatusrelikwie voorhanden.

Inlichtingen : de heer Leon Defraeye.

Bibliografie : De Kerkelijke Geschiedenis van Deerlijk door Leon Defraeye, 1932,
Drukkerij G. I. M. Deleersnijder, Deerlijk.

9) DIKKEBUS.

De H. Donatus is tweede patroon in de Sint-Johannes-Baptistakerk. Dat een blikseminslag in de kerk het uitgangspunt van de devotie vormt, zegt ons het Sint-Donatuslied dat door Petrus Seynaeve(†) opgesteld werd. We weten dat er op 8 mei 1765 een blikseminslag in de kerk plaats had. Of nu bepaald deze blikseminslag het uitgangspunt dezer devotie vormt, weten we niet; evenmin kunnen we niet achterhalen wanneer Z.E.H. Vandermoeren pastoor was te Dikkebus, want de kerkarchieven zijn niet meer voorhanden, ze verdwenen met de oorlog.

Sint Donatuslied

Dik-ke-busch met . blij-de psal-men Groot Do-na-tus
zijn pa-troon 't Geeft hem lof en eer-e pal-men Tot ons heil en
tot zijn kroon.

Strofe 1. zie muziketekst.

2. Jonge krijgsman, kloeke leider
Van den Roomschen Adelaar
Viel Donatus Godes strijder
Viel en stierf als martelaar.
3. Toen de donder, wreede geesel
onze kerk in brande bracht
Vandermoeren onzen Herder
Koos Donatus reddingsmacht.
4. Mocht zijn bloed als reddingszegel
Land en stad en huis beslaan
Toen de felle bliksemvlegel
Engel Gods zal straffen gaan.

5. Mocht zijn voorbeeld machtig wezen (zijn)
Onzer driften beukelaar
Heil ons brengen, heil en vrede
Door zijn bloed van martelaar.

Het lied wordt nu nog in de gemeentelijke meisjesschool door Zuster Raffaël, van het klooster, aangeleerd. Vroeger zongen Petrus Seynaeve(†) en Jerome Leleu (schoenmaker, Dorpstraat) in twee stemmen het lied, terwijl ze in misdienaarsgewaad vóór het borstbeeld gingen; ze kregen elk drie cent om het meermalen per processie te zingen.

In de kerk op het rechter-zijaltaar, dat aan de H. Donatus toegewijd is, zien we een houten beeld onder vorm van vergulde kop, als Romeins krijger, gehelmd en met dichte kroesbaard, prikken. Zijn relikwie steekt onderaan in het voetstuk. Altaar en beeld zijn van de hand van de Brugse kunstenaar Jules Fonteyne. Vóór de hulpkerk in begin januari 1923 afbrandde, want de kerk van Dikkebus werd in 1914-18 volledig verwoest, was er een ander houten beeld een borstbeeld, van de heilige voorhanden, met een zwaard in de hand en ... gemijterd. Wellicht een teken van verwarring met de H. Donatus-bisschop, want de viering heeft te Dikkebus nog op 7 augustus plaats gehad en werd later verschoven naar de tweede zondag van juli.

Het brandraam in het zijkoor, juist boven het beeld, verbeeldt eveneens de H. Donatus en hij staat er met een kroon op het hoofd afgebeeld. In de linkerhand houdt hij een lange spies en in de rechterhand een handvol bliksemflitsen omklemd. Hij is volledig in goudgeel geharnast, draagt een zilveren halsberg en heeft rode pantoffels aan de voeten. Boven zijn harnas hangt een maliënkolder tot onder de buik met daarboven een blauw met goudzoom omboord kleed met een groot gouden kruis op. Zijn purperen mantel reikt tot op de grond.

De tweede zondag van juli viert men er zijn gedachtenis. Na de hoogmis trekt een processie te zijner ere, samengesteld zoals een gewone processie, rond de gemeente. Zijn houten beeld wordt gedragen door vier knapen van 12 tot 15 jaar. Ze dragen een paars boetekleed, hebben een kalotje op het hoofd en sandalen aan de voeten. Een dubbele paarse boetekoord houdt hun kleed op. Dit uniform is geschonken door een vrouw met het inzicht dat haar kinderen altijd van de bliksem zouden gevrijwaard blijven.

De devotie is er praktisch parochiaal, slechts een paar mensen

uit de naburige gemeenten komen de relikwie, na de uitgang van de processie, vereren. Van broederschap is geen sprake. Devotieblaadjes of prentjes zijn niet voorhanden. In 1859 gaf Kan. Tanghe een devotieboekje uit en bestond een propagandablaadje (Drukkerij Simon Lafonteyne te Ieper) waarin vermeld staat dat bijzondere aflaten werden verkregen, en dat jaarlijks de oktaaf gevierd werd van de tweede tot de derde zondag van juli. In die tijd ging op de twee zondagen de processie uit.

Vroeger deed men te Dikkebus missen met « de schale- en zegpenningen » met het doel **voordelig** weder van de H Donatus te bekomen.

Te Dikkebus vereert men de H. Donatus ook in de keuken. Ofwel staan beeldjes in verguld plaaster, ongeveer 20 à 50 cm hoog, op de schoorsteen of het haardblad, o.a. bij Florent Denuvelaere; ofwel hangen kaders aan de muur, waarin de heilige als strijdfiguur afgebeeld wordt, met zwaard in de linkerhand en met de rechterhand de bliksem afwerende, o.a. in de huiskamer van Florent Homez-Vitse, landbouwer.

Ulichtingen : de Heer, Jacob Arthur

Z.E.H. J. Van Isacker, pastoor.

Bibliographie : De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen door M. English. — Biekorf, 60^e jg, nr 5, blz. 141.

— Onze heiligen in kerk en kapel, I Bisdom Brugge door Leon Defraeye en Leo Simoens — In eigen beheer, 1950 — blz. 17 en 39.

10) EERNEGEM.

Sinds lang is van de devotie tot de H. Donatus in de parochiale kerk, aan de H. Medardus toegewijd, geen sprake meer.

Alhoewel de afroepregisters in het kerkarchief onvolledig voorhanden zijn, geven ze ons een duidelijk beeld over het verloop van de devotie.

Van 1838 tot 1854 werd geregeld door een partikulier jaarlijks een mis ter ere van de H. Donatus besteld. Van 1854 geraken we onmiddellijk in 1872, want de afroepregisters ontbreken, en zien we verschijnen : « mis en zegen ». Ondertussen, in 1859 gaf Kan. Tanghe een devotieboekje uit. In 1873 gaat de viering met een oktaaf gepaard en in 1874 wordt van een relikwie gewag gemaakt. Voor de tweede zondag van juli van dat jaar werd afgekondigd : « Vandaag feest van den H. Donatus, met octave, zegen met relikwie gedurende de octave », en dit tot en met 1894. De H. Donatus werd aangeroepen tegen de ongelukken van donder, bliksem en

onweder. Dat de devotie er rond de jaren 1889 intens was weten we door EM. K. de BOM die zegt : « Hij (de H. Donatus) wordt in de kerk te Eernegem (West-Vlaanderen) bijzonder aanroepen ». Na 1894 verminderde de belangstelling en voor het laatst wordt in 1902 enkel nog melding gemaakt van « een zegening met de relikwie »; van een oktaaf is geen sprake meer.

Het is eigenaardig vast te stellen dat volgens de dokumenten uit het kerkarchief maar in 1882, op 1 juli, een relikwie van de H. Donatus uit Brugge bekomen werd en er reeds sedert 1874 een relikwie ter verering aangeboden werd.

Oude mensen weten te vertellen dat vroeger het houten beeld van de H. Donatus in de H. Sakramentsprocessie gedragen werd door mannen die een speciale uniform droegen van rode en gele stof, kleuren die volgens de volksmond donder en bliksem verbeelden. Ze weten ook nog dat in het eerste jaar dat het beeld van de heilige in de processie niet meer medege dragen werd, op het veld een hoeveknecht van de hofstede Richard Vandycke samen met het paard doodgebliksemd werd.

Het houten beeld is ongeveer 1,30 m hoog en stelt de heilige als Romeins krijgsman voor met borstharnas, maliënkolder en mantel. Zijn helm ligt aan zijn voeten, hij drukt met de linkerhand een kruis op de borst en houdt in de rechterhand zijn zwaard dat op een blok rust, waarop een ring afgebeeld is. Dat is, bij ons weten, het enigste beeld waarbij een ring te zien is, die zonder twijfel in verband staat met de ijzeren ringen in zijn graf gevonden, zie blz. 44. Wanneer Aarlen nog het genadeoord was, brachten de pelgrims gewijde ijzeren ringen mede als behoedmiddel tegen donder en bliksem. Soortgelijke ringen waren destijds te Poesele (O.Vl.) ook verkrijgbaar.

Inlichtingen : Z.E.H. J. De Gruyter, pastoor.

Bibliografie : Jaarboek van het Taelverbond, 1^e jg, 1889 — Gent, J. Vuylsteke, Uitgever, Koestraat 15 — Druk. I.-S. Van Doosselaere, 1889 — § Donder en Bliksem in het Volksgeloof, een folkloristische bijdrage, blz. 22-47, door Em. K. de Bom.
— De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen door M. English. — Biekorf. 60^e jg, nr 5, blz. 141.

11) EGGEWAARTSKAPELLE.

In de parochiale kerk, aan Sint-Jan-Baptist-Onthoofding toegewijd, heeft geen speciale verering van de H. Donatus plaats. Zijn beeld in de kerk is er gekomen door de godsvrucht te zijnen opzichte van pastoor Michiel Delrue, die zoals oude mensen ons vertellen bij ieder onweder over dag naar de kerk ging en wijwater

aan de kerkdeur sprenkelde, terwijl hij een gebed prevelde. Waarschijnlijk was pastoor Delrue zeer bevreesd voor bliksemingslag en heeft in 1928 o.a. een beeld van de H. Donatus aangekocht. In de Liber Memorialis staat vermeld op 23 april 1928 : «Geplaatst de beelden van de H. Eligius, Donatus, Pharildis, Appolonia en Margaretha (Bessers, Gent).» De heilige wordt als Romeins soldaat met de palmtak der martelaren in de linkerhand en een bundel weerlichtschichten in de rechterhand afgebeeld.

De kerk bezit geen relikwie van onze donderman. Vele parochianen koesteren een biezondere devotie tot de H. Donatus op wie ze hun vertrouwen stellen en storten regelmatig hun penning in de bus die onder zijn beeld hangt. Deze devotie is zuiver parochiaal. Missen, om van de schadelijke uitwerkselen van hagel of onweer bevrijd te blijven, worden niet besteld.

Door sommige inwoners wordt als het onweder opkomt volgend gebed opgezegd :

H. Donatus, smeeek de Heer
Dat Hij het onweder van ons keer,
Van donder, bliksem en gevaar
Door de voorspraak van zijn dienaar
Donatus, die zijn bloed en leven
Voor ons ten beste heeft gegeven
En zich als beschermer heeft gesteld
Tegen dat schrikkelijk geweld.

Inlichtingen : Z.E.H. Devloo, pastoor.

12) ELVERDINGE.

Op 31 januari 1788 bekrachtigde het bisdom Ieper de pauselijke breve, waardoor een broederschap van de H. Donatus te Elverdinge opgericht werd. De voornaamste viering had plaats op de laatste zondag van juli. Andere oefeningen, waaraan mindere aflaten verbonden waren, hadden op de eerste zondag van mei, juni en juli plaats.

Bibliographie : De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen door M. English — Bieckorf, 60^e jg, nr 5, blz. 142.

13) GELUVELD.

In 1806 zou een bliksemingslag in de kerk brand veroorzaakt hebben met het gevolg dat de kerk volledig afbrandde. In november was de voorlopige kerk reeds opgericht en zorgde de pastoor

voor een beeld van de H. Donatus met het doel eventuele bliksem-
inslagen te voorkomen. Hij drukte de wens uit dat het beeld voor
altijd zijn plaats in de kerk zou hebben. Het voorgaande is over-
levering, want de dokumenten zijn in de wereldoorlog 1914-1918
met de vernieling van de kerk verloren gegaan.

Het beeld dat we in de Sint-Margaretakerk in de rij aan de
buitenmuur langs de vrouwenkant zien, verbeeldt een Romeins
soldaat in wapenrok, borstkleed, mantel, helm, bliksemschichten
en palmtak der martelaren.

Er is geen relikwie van de H. Donatus voorhanden en van een
verering geen sprake.

Ir.lichtingen : Z.E.H. G. Martens, pastoor.

Bibliografie : Het oude verweer tegen hagel, donder en bliksem, door PR. Janssens,
C.ss.R. — Ovl. Zanten, 32^e jg, nr 5 en 6, blz. 174.

14) GISTEL.

Er bestaat een prentje van omstreeks de jaren 1860 met de tekst:
« H. Donatus martelaer, patroonheilige tegen de onweders ... b.v.o.
opdat wy ... bevryd woorden van donder, blixem, haegel en andere
schaedelyke onweders. Dit beeldeken heeft aengerackt de reliquien
van den H. Donatus rustende in de kerke tot Ghistel ».

Bibliographie : De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen
door M. English. — Biekorf, 60e jg, nr 5, blz. 142.

15) HARINGE.

Eén enkele familie te Haringe houdt onze donderman nog in ere
door jaarlijks een H. Mis te vragen.

E. vanden Bussche beschrijft het inhalen van de relikwie in
1777. De Inventaris (± 1779), waaruit hij veel geput heeft, zegt
daarbij : « Die (relikwie) is gekomen in de kercke in 't jaer
1777; zy is besloten in een silveren kasken ... gemaekt tot Poperinge
door Mr. Lenoir, voor de somme van drie franse kronen ».

In 1859 geeft Kan. Tanghe een devotieboekje uit voor Haringe.

Op het Sint-Rochus-altaar (onder de toren) staan op de kanten
de beelden van Sint-Huibrecht en Sint-Donatus.

Ir.lichtingen : Z.E.H. Bruneel, pastoor.

Bibliographie : De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen
door M. English. — Biekorf, 60^e jg, nr 5, blz. 142.

16) HULSTE.

Bij zijn verblijf te Hulste zegde een devoot moedertje tot PR.

Janssens, C.ss.R. : « Sedert St. Donatus zijn kaarse heeft elke zondag, is er nooit meer een donder gevallen op de parochie, en is er nooit meer brand geweest ».

Wij vonden ongelukkig te Hulste geen sporen van een St. Donatusdevotie. Van de relikwie van de heilige, die er in 1820 zou gekomen zijn, bevat het kerkarchief geen enkele aanwijzing, een St-Donatusrelikwie is er ten andere onbekend. Een beeld van onze donderman is in de kerk niet te ontdekken.

Het gezegde dat we aldaar vernamen luidde : « Geen brand te Hulste door St-Pieter », die er kerkpatroon is.

Inlichtingen : Z.E.H. De Vriendt, pastoor.

Bibliografie : Het oude verweer tegen hagel, donder en bliksem door PR. Janssens, C.ss.R. — Ovl. Zanten, 32^e jg, nr 5 en 6, blz. 174.

17) IEPER, Sint-Maartenskatedraal.

Ieper was ook een middelpunt van Sint-Donatusdevotie. Er waren relikwieën bij de Discalsen, bij Ten Bunderen (die te Izenberge belandden), bij Nonnenbossche en waarschijnlijk ook bij de Capucijnen.

De hoofddevotie was in de Sint-Maartenskatedraal gevestigd met relikwie, borstbeeld en broederschap.

Afb. 31

De H. Donatus, houtblok van de Iepense drukker Walwein, waarmede hij zijn talrijke devotieboekjes illustreerde. (Cliché, « Biekorf », Brugge.)

T. F. Walwein drukt een devotieboekje « Beginsel ende Voortgang » voor de broederschap (Imprimatur 24 mei 1771). Het draagt een beeltenis van de H. Donatus, zie afb. 31, die een na maak is van de prent van Aarlen, vgl. afb. 1. In de driehoek boven de stralenkrans werd het Oog Gods niet overgenomen.

Voor het bekomen van de relikwie deed men beroep op een pater Capucijn « die sy wisten in staete te zyn om hun tot hun oogwit te doen geraeken ..., soo dat hy een merkelyk deel van de beenderen van den H. Martelaer Donatus, getrokken uyt het kerkhof van de H. Agnes (gelyk zyn die van Munster-Eiffel ende Arlon) bekomen heeft met de authentique brieven ... ».

Op 30 april 1771 werd de relikwie plechtig uitgesteld. Een houten verguld borstbeeld, een Donatus met een pluimhelm, werd gemaakt en is nog voorhanden, zie afb. 32.

Oorspronkelijk hadden de plechtigheden plaats aan het Sint-Anna-altaar, in 1809 aan het Sint-Andries-altaar, daarna in 1857 aan het Sint-Katarina-altaar. Rond 1900 was een Sint-Donatus-

altaar onder het doksaal. In 't midden van dat altaar was een soort tabernakel, met ovale ruit, waarachter een groot stuk been zichtbaar was. De dag der jaarlijkse plechtigheden was de tweede zondag van juni.

Mindere vieringen kwamen voor op de derde zondag van juni (oktaafdag), de tweede zondag in juli, augustus en september. Later werd de plechtigheidsdag op de tweede zondag van juli verplaatst. De broederschap door Rome op 7 november 1770 toegestaan werd bekrachtigd door bisschop Wavrans op 1 mei 1771.

Afb. 32

Borstbeeld van de H. Donatus
in de Sint-Maartenskerk te Ieper.
(Cliché, « Biekorf », Brugge.)
Foto M. Cocle, Ieper.

- Bibliografie: Het oude verweer tegen hagel, donder en bliksem door PR. Janssens, C.ss.R. — Ovl. Zanten, 32e jg, nr 5 en 6, blz. 174.
- De donderheilige Sint-Donatus en zijn verering in West-Vlaanderen door M. English. — Biekorf, 60e jg, nr 5, blz. 142-144.
- Ypersche Blijdagwijzer door [C.M.]-L.D.W., §II De Heiligdagen. — Biekorf, 35^e jg, nr 11, blz. 342.

(Wordt voortgezet).

Sint-Pietersfeesten te Steendorp en te Rupelmonde.

Steendorp sedert 1881 onafhankelijke parochie en gemeente, was eertijds een wijk van Bazel-Waas, dat toen 2200 hektaren besloeg en Rupelmonde met zijn 188 hektaren uitgestrektheid insloot tegen de Schelde. Rupelmonde lag ingesloten in het Bazelse domein.

Bazel had sedert zijn eerste kerkwijding St Pieter als patroon en op de vooravond van St Pieters als op de feestdag werden houtvuren gestookt aan de kruiswegen en openbare pleinen, rondedansen uitgevoerd onder het zingen van «vuurliedjes»⁽¹⁾. Later zijn deze vuren verworpen tot een eenvoudig kaarskens-branden in zandbakjes en zandtapijtjes.

Sedert 1712 bezat Bazel de relik van St Pieter, wat bij het feest wel luister zal hebben bijgebracht, want de relik werd in de processie megedragen en vereerd.

Buurtschap brengt ook gemeenschap mee en de omliggende dorpen, Kruibeke, Haasdonk, Rupelmonde en Steendorp hebben dan ook iets van deze volksgebruiken overgenomen; Haasdonk heeft zelf tot nu toe de houtvuren nog bewaard op sommige gehuchten buiten de dorpskom, terwijl meestal in de andere gemeenten het devoot kaarskens-branden is blijven voortbestaan tot heden. Wat Maurits Sacré schreef: «dat in het land van Waas het Sint-Pietersfeest verworpen is tot een eenvoudig kaarskens-branden, vergezeld van rondedansen en kindergezang» is niet volledig waar⁽²⁾.

Feitelijk moeten al die Zuid-Wase St-Pietersfeesten herleid worden tot één geheel en dan vinden we er al de kenmerkende elementen terug van het oude volksfeest: de rozenhoed, de vuurliedjes, de ommetochten en de vuren.

Toch valt er een groot verschil waar te nemen tussen het huidig devoot kaarsjes-branden te Bazel, Kruibeke, en de luidruchtige bedeltochten te Steendorp verdwenen sedert de oorlog 1914-18, en te Rupelmonde nog in zwang op enkele wijken, tot vóór enkele jaren.

Hier ging St Pieter niet in levende lijve mee, zoals te Haasdonk

(1) P. JANSSENS, St-Pietersfeesten in Waasland, *Volkskunde*, 7e jg (1949), blz. 156; 12e jg (1954) blz. 110.

(2) *Volksspelen en volksvermaken*, Merchten, 1925, blz. 239.

en te Lokeren⁽³⁾, maar werd er als een aangeklede stropop meedragen in de ommetochten, die dan 's avonds uitgroeiden tot een boertige klucht, naar de wijze van het Mechelse « Op-Signorke ».

Op de vooravond van St-Pietersdag, werd door een volksvriend uit de wijken, zoals in de kom van het dorp, voor de kinderen een pop gemaakt naar mans grootte; een ovale bussel hooi of stro werd in een manshemd gestopt, waarvan de mouwen werden opgevuld; aan dit lijf werd dan een broek aangeschoten, volbollig met hooi volgepropt; op de schouders van de stroman werd een ronde bol hooi in wit lijnwaad gevat, aangenaaid; deze kop werd met verfstrepen verbeeldende de ogen, de mond en de neus voorzien. Soms werd eenvoudig aan dit lijnwaden hoofd een masker geplakt dat van de karnavaldagen was overgebleven. Aan de mouwen werden opgevulde handschoenen gebonden en aan de stompige benen schoenen vastgemaakt. Menig keer kreeg de Sint een baard en knevel van vlas of gekamde wol, soms wel eens een pruik van dezelfde stof, waarop dan een hoed of muts werd gezet.

Op de ene wijk werd hij gekostumeerd als schipper, op een ander als steenputter, weer elders als soldaat, of als een grote seigneur, naar gelang de inspiratie van het ogenblik en de fantazie van de maker.

De pop had veel meer het uitzicht van een clown dan van een heilige, wat ook de stemming tot vroomheid wegnam en van dit feest veeleer een maskerade maakte. Elke wijk had op de vooravond zijn stroman klaar : te Rupelmonde : de dorpskom en het patronaat, de Scheldekaai (het Schelleke), de Raap, de Kouter, de Peerput, 't Gat van de Dijk, de Veerdam, de Mestkaai, de Zoete Moederstraat, de Driehoek ; te Steendorp : de Ster, de Warande, de Lepelstraat, de Roomkouter, 't Fort, enz. Meestal werden die klaargemaakte Sinten in een herberglokaal of stal bewaard.

De stroman werd dan op een klein stoeleke of een rieten zetel neergezet en er aan vastgebonden, om bij de bedeltochten te worden meedragen van huis tot huis. Vóór de pop werd een bak geplaatst of een ketel, die met wit zand werd gevuld, om er de kaarskens in te plaatsen en ze te laten branden, zo dicht bij mekaar, dat de bak één vuurvlam geleck.

(3) Prof. P. DE KEYSER, De Sint-Jan- en Sint-Pietersvuren in Oostvlaanderen, Volkskunde (1941) blz. 145-170.

F. VAN ES, De Sint-Pietersfeesten te Lokeren, Oostvlaamsche Zanten, 16e jg. (1941) blz. 74.

Dr J. WOUTERS, St-Pietersfeesten te Wetteren, Volkskunde, 9e jg (1950), blz. 179, geeft een paar liedjes aan die verwant zijn met deze, die in Zuid-Waasland gezongen werden. blz. 182-183.

De kinderen hadden een krans van bloemen gevlochten, die door een uitverkoren meisje, op het hoofd van Sint Pieter werd gezet, of rond de rand van zijn hoed gestrengeld. Terwijl dit bruidsmisje de kroon opzette, zongen de kinderen :

« Sinte Pieter, Sinte Pieter, heilige man,
Laat ons in de hemel binnen,
Daar zullen we U beminnen.
Ja, de krone zij gevlochten
Omdat wij eens kijken mochten
In de hemel van plezier,
Sinte Pieter, Sinte Pieter, die is hier »⁽⁴⁾.

Op het St-Pietersfeest werden dan de vermakelijkheden definitief ingezet, die duurden tot de late avond. De zetel met de stroman werd in de hoogte geheven en op de schouders geplaatst van twee knapen, terwijl er twee de vuurketel aan handvatten meedroegen en in de ommetochten steeds hun plaats hielden vóór het beeld van St Pieter; een derde rammelde met een kroes om centen te verzamelen van de voorbijgangers en bij de nieuwsgierige kijkers aan de deuren. Met het omgehaalde geld kochten ze dan vetkaarsjes van één cent, vóór de oorlog 1914, later bougies.

Tijdens de bedeltochten zongen de kinderen, die talrijk de groep op de voet volgden, geheel of gedeeltelijk :

« Roze, Rozemarijne,
Laat het zonneke schijnen,
Laat de regen overgaan,
Laat de kinderens schole gaan.
Wie zal ze leren?
Onze lieve Here.
Wie zal ze (be)houden?
Onze lieve Vrouwe.
Wie zal ze t' eten geven
Dat ze niet begeven?
Sinte Pieter, de heilige man,
Die zijn broodje sparen kan;
Hij ging al achter buiten,
Hij kapte dat hondje zijn steirtje af,
Hij hoorde zijn hondje snuiten (fluiten),
Hij gaf er ons allen een stikske van,

---

(4) Ons meegeleed door juffrouw Victorine De Rijck en Mevrouw Leonie Janssens-De Rijck, wier vader Jozef, jarenlang de Sint vervaardigde in de patronaatszaal te Rupelmonde voor de kinderen van de dorpswijk.

Het leste beetje was niet goed,
En we goeiden't over Sinte Pieter zijnen hoed »⁽⁵⁾.

Bij het skanderen en luidkeels roepen van dit laatste vers, sprongen de kinderen allen omhoog en zwierden de armen in de lucht.

Zo gingen ze aankloppen of aanbellen van deur tot deur. Het gebeurde wel eens dat twee groepen in een grensstraat van twee wijken mekaar ontmoetten en tegen mekaar aanliepen om het betreden terrein te betwisten; dan riepen ze mekaar toe : « Hei, snotneuzen, uit onze weg blijven zulle! »; soms werden ze handgemeen, met de grootste ernst werd slag geleverd en de verslagen partij mocht afdruipe met een zwaargehavende Sint Pieter en een omgekeerde en vol blutsen geslagen ketel.

In 1957 haalde de groep van het « Schelleke », 145 F. rond, genoeg om een ganse avond hele pakken bougies op te stoken tot jolijt van de wijk⁽⁶⁾.

Soms bleven de ommetochters met beeld en vuurketel midden de straat of aan een open plein halt houden om er een open rondedans uit te voeren tot vermaak van de milde gevers en toeschouwers, die in de deur bleven toezien. De Sint en de ketel werden naast mekaar neergezet en hand in hand zongen de kinderen met ritmische dansbewegingen :

« Keren, keren,
Wie zal onze Kereman zijn?
Dat zal zijn, dat zal zijn,
Rozemarijn, dat zal onze Kereman zijn »,

namelijk, het meisje dat uitverkoren was om St Pieter te kronen; in de dans werden allen beurtelings gekozen, volgens dat hun naam werd geroepen; dan moesten de verkozenen, die met het aangezicht naar binnen stonden, zich met het aangezicht naar buiten keren, tot allen gekeerd stonden.

Op de Ster, herberg- en wijknaam aan de grens van Steendorp, werd een eigen lied gezongen dat ook bij kermistijd in zwang was :

« Ginder ver, ginder ver,
Rijdt een koetske, rijdt een koetske,
Ginder ver, ginder ver, rijdt een koetske naar de Ster.

Sinte Pieter komt van ver, komt van ver,
Komt van ver, Sinte Pieter komt van ver,
Met een koetske naar de Ster ».

(5) Meegedeeld door Hr. Jos. Ysebooth, Kerkstraat Rupelmonde, met lichte variante.

(6) Meegedeeld door Hr. Jean Lijssens, Nederstraat.

Dit zinspeelde op de kruiwagen, waarop de gezetelde Sint met de vuurbak werd vervoerd van huis tot huis tijdens de bedeltocht.

Moe van het rondslechteren, maar blij om de vele centen en kaarskens, trok dan de stoet tegen avond naar het centrum van de wijk terug, waar ook de ouderen, na zware dagtaak, zich met de jeugd kwamen verlustigen, meezongen en meedansten ter bekroning van het feest.

Wanneer nu de kaarskens bijna allen waren opgebrand, werd Sint Pieter uit zijn zetel losgebonden en bij het zingen van de laatste verzen : « En we goeiden 't over Sinte Pieter zijnen hoed » wipten de zetel dragers de stroman de hoogte in om hem dan weer in de zetel op te vangen; dit spel herbegon tot de pop in de vuurbak geraakte en onder zot gelach uit zijn hachelijke situatie werd gered. Soms gaf de een of ander de neertuimelende Sint een strafs chop, dat hij draaiend en wentelend terug de hoogte invloog, om dan eindelijk in de vuurketel te belanden en in brand schoot, onder applaus en tranengelach van heel de bende, om de koddige tronie van de kwijnende clownfiguur, die reeds erg was toegetakeld.

In 1959 was er nergens meer te Rupelmonde een Sint Pieter te bespeuren; het schijnt dat al de kinderen op schoolreis waren, en zo verviel deze viering, die in verschillende wijken reeds lang aan het uitsterven was.

* * *

Hier geven we enkele aanmerkingen over de oorsprong en de zin van de liederen tijdens de vermakelijkheden gezongen.

Eerst en vooral valt op te merken dat hier de eigenlijke St-Pietersliedjes, « de vuurliedjes », die over gans Waasland waar St Pieter en St Maarten vereerd worden, gekend zijn, niet gezongen worden⁽⁷⁾.

Wij hebben menig persoon ondervraagd en voorgezongen : « St Pieter met zijne bloten arm, die zou hem geerne warmen », doch vruchteloos, en wie het kende getuigde dat het nooit gezongen werd.

Het Roosmarijnliedje behoort tot de oude bruidslieder en van de Sinksenfeesten.

Roosmarijn is de naam van een welriekende heester, van de familie der lipbloemigen, die met de laurier en de mirte diende om kransen te maken en bloemengarven.

(7) P. JANSSENS, De Vuurliedjes op St-Pieters- en Sint-Maartensfeesten. Volkskunde, n° 4 (1958), blz. 192 en volg.

« Den Rosmarijn die overal in de Cranssen, tuykens ende meyen gebruyckt wordt, is een houtachtigh gewas oft boomachtighe heestere met eenen struyck die somtijds drij oft vier voet hoogh opschiet; in heel dunne reyskens oft tackskens verdeylt, die bewassen sijn met seer veel lanckworpighe smalle hardachtige Bladen aen de onderste sijde wat wittachtich aen de opperste sijde doncker met eenighe niet onlieflijcke sterchigheyt oft swaerighheyt goed van reuck. Uyt den oorsprong oft schoot van de bladeren comen cleyne Bloemen ghesproten van verwen witten, blauwen wat nae den wittachtighen teekende. Oock ghebruyckt om roock van te branden, Roosemarijn bewaert de huysen van de pest en suyvert de locht »⁽⁸⁾.

De plant was reeds in het Oosten door de ouden gekend : « Rosmaris et laurus nigraque myrtus olent »⁽⁹⁾, « Coronantem Marino Rore Deos frugilique myrto »⁽¹⁰⁾ : Met laurier, mirte en roosmarijn werden de goden gezalfd en gekroond.

Het woord Rosmaris betekent « zeedauw » en staat in verband met de myten der ouden. De bloem wordt bezongen vooral in de XVIde eeuwse bruiloftsliederen, in de pastoralen en in de zangen van de minnestrelen, omdat ze gebruikt werd als kroonbloem in de bruidstuil.

« Et tant de Romarins qui branche,
d'Ou sortoit de si grands odeurs »⁽¹¹⁾.

Het moet ons niet verwonderen, dat die bloem, waarmee in de myten de goden werden gekroond en de bruidjes in de meifeesten, ook in de humanistische literatuur werd aangewend, om haar rijk symbolisme in de Mariaverering. Zo zong onze Vlaamse dichter Justus de Harduyn in zijn « Cransvlechtinghen voor de heylighe Maghet Maria » :

« Zij ziet hier tym, daer magelein,
Daer Rosmarijn met dauw bedropen »⁽¹²⁾.

De bloem werd veelvuldig gebruikt bij het kiezen en kronen van een Sinksenbruid, die omringd van haar hofmeisjes in een

(8) L.F. JEAN DE Ste CLAIRE, Dict. de Botanique, Parijs 1860 col. 1261.
R. DODONEUS, Cruydtboek, Leiden 1608 blz. 467.

(9) CATO, Cum Varrone, ed. E. Gesnero, Lips 1739 C. 9 v. 44.

(10) HORATIUS, Odisseus, Amsterdam 1713 C. 23 v. 15.

(11) CAMILLE DAUX, Sur les chemins de Compostelle, souvenirs anecdotiques et légendaires, Tours 1909 blz. 104.

(12) Dr O. DAMBRE, Justus de Harduyn, Keurblad zijden uit de Nederlandse Letterkunde, Diest s.a. blz. 41.

zetel werd gedragen tijdens de bedeltochten onder het zingen van :

« Roze, Rozemarina,
Hier komt de Pinkstbloem Fina,
Geeft iets en laat ons gaan,
Want ze moet nog elders gaan »⁽¹³⁾.

De St-Pietersliedjes te Rupelmonde en te Steendorp duiden veeleer door hun inhoud en ritmische op de Sinksenbruidfeesten dan op die van St Pieter; immers het dansen in een kring bij het uitkiezen van een bruidsmisje, een Roosmarijn, het rondragen in een zetel van een gekroonde St Pieter als transpositie van de bruid, zijn als zovele elementen die terugbrengen naar een feest dat vreemd is aan de St-Pietersvermakelijkheden.

In Nederland klinkt nog hetzelfde lied :

« Pinksterblom, keer U eens om,
Keer U eens om »⁽¹⁴⁾,

dat helemaal overeenstemt met het Wase lied, van de « Kereman » dat door Amaat Joos is opgetekend met de beschrijving van de dansbewegingen. « Wie zal het zijn? » dat in het lied onophoudelijk weerkeert, vinden we in een Nederlands kinderlied terug :

« Blauwe bloempjes in het groen,
Ze zijn zo mooi als zilvergroen.
Al de mooie kransen.
De juffrouw die moet dansen,
De juffrouw die moet stille staan
Driemaal door de ronde gaan »⁽¹⁵⁾.
De juffrouw die moet kiezen,
De een of ander wiezen,
Wie zal dat zijn? wie zal dat zijn?
Dat zal zijn, dat zal zijn... (naam). »

Het lied verwijst ook naar St Katarina, wier naam in etymologisch verband staat met « reinheid, helderheid »⁽¹⁶⁾ en patrones van de huwbare bruidjes. Ook in Nederland is dit lied gekend :

« Sinte Catheriene,
Laot de zonne schienen,

(13) Dr KNIPPENBERG, Rond de Pinksterbruid, Volkskunde, 35e jg (1954), blz. 72.

(14) Waasch Idioticon, Gent, 1900, blz. 332.

(15) C. A. GROLMAN, Nederlandsche Volksgebruiken, Zutphen, 1931. blz. 156-160.

(16) Mgr. SCHRIJNEN, Essayes en Studiën, Venloo, 1911. blz. 68.

Laot de raege euvergaon,
Dat we weer oet kunnen gaon »⁽¹⁷⁾
ofwel : « Dat de kinderen schole gaan »⁽¹⁸⁾.

Dan volgt een aftelrijm, dat eertijds in Waasland als een volksgebed gold vooraleer ter schole te gaan :

« Kruisken, kruisken goed begin,
De heilige Geest in mijnen zin.
Dat ik wel mag leren,
Dat bid ik Ons lieve Here;
Dat ik mag wel onthouden,
Dat bid ik Ons lieve Vrouwe⁽¹⁹⁾.

Ook bij het rondhalen van eieren tijdens de Paastijd in Nederland werd ongeveer zulk lied gezongen :

« Vrouw, vrouw
Laat de kinderen schole gaan;
Wie zal ze leren? Onze lieve Here.
Wie zal ze houwen? Onze lieve Vrouwe.
Vrouw, vrouw doe uw best, haal de eitjes uit het nest »⁽²⁰⁾.

Ook dit element is vreemd aan het eigenlijke St-Pietersfeest en heeft meer verband met de eierenommetocht van de Paasweek.

St Pieter wordt ook vernoemd in de Rupelmondse liedjes « met zijn broodje » en « zijn hondje », wat ons veeleer doet denken aan St Rochus, die vanaf de late middeleeuwen als pestheilige bij uitnemendheid vereerd werd; hij werd afgebeeld met opgeheven pelgrimskleed om een pestbuil op zijn dij te tonen, terwijl een hondje, dat volgens de legende hem dagelijks zijn middagmaal bracht, met een broodje in de bek naast hem zit⁽²¹⁾.

Rupelmonde werd in de XVIIde en XVIIIde eeuw geteisterd door de pest en de cholera en St Rochus werd er aangeroepen in het gasthuis; mogelijk een reminiscentie uit die tijd.

Amat Joos heeft het liedje anders opgetekend :

« Sinte Pieter de goede man,
Die ons nog wat geven kan.
Hoelang zal hij leven?

(17) Volkskunde n° 2, 1952, blz. 89.

(18) GROLMAN o.c. blz. 9.

(19) JOOS, o.c. blz. 231.

(20) GROLMAN, o.c. blz. 220. F. DONIDERS, Kalender in Kinderliedjes, De Nieuwe Eeuw van 16 april 1924.

(21) Dr J. J. TIMMERS, Symboliek en Iconographie der Christelijke Kunst, Roermond 1947 N° 2179

Honderd jaar en één dag,
Totdat de koster zijn broodje mag»⁽²²⁾.

De stroman komt hoogstwaarschijnlijk van de oude Rupelmondse kermisfeesten vandaan, waar, tijdens de reuzenommegang of «Poort-ommeganck» alle mogelijke reuzen, draken en poppen werden megedragen; die reuzenstoet wordt reeds vernoemd in een stadsrekening van 1509⁽²³⁾ samen met de «poortschuer» waarin de reuzen waren opgeborgen. Zeer waarschijnlijk werd die collectie poppen aangevuld met het Spaanse type «don Quichotte», tijdens de Spaanse overheersing, naar het model van de Mechelse «Vuylen Bras» of «Op-Signoorke»⁽²⁴⁾. Dit personage kwam vooral op, sedert de verspreiding van het werk van Cervantes, te Mechelen, Humbeek, Heffen, Vilvoorde, Merchtem, enz. De poorters van Rupelmonde moeten hem in de XVIIIde eeuw hebben ingeschakeld in de kermisommegang, zodat hij tot voor enkele jaren is blijven voortleven.

Te Rupelmonde werd «Kou-kermis» gevierd op de tweede zondag van oktober en de dinsdag daarop werd met de volksspelen de kermis afgesloten; op de verschillende wijken kwam de dorpsfanfare voor de wijkherberg spelen en het was onder het spelen van volksairkes, als «Op-Signoorke», «Waar kunnen wij nog beter zijn» enz., dat «Op-Signoorke» met een laken door enkele mannen werd omhoog geworpen en weer opgevangen.

Vóór de oorlog 1914 hadden te Steendorp volksspelen plaats op de tweede kermisdag, 16 augustus; vier mannen hielden een deken opengespreid, waarin een aangeklede pop zat en omhoog werd gewipt onder het zingen van :

« En den Oep-Signoor,
En die ligt in de school,
En ons manneke doet zijn devooren;
En a-één, en a-twee en a-drij
En ons manneke is zo blij »⁽²⁵⁾.

Onder het zingen van «a-één en a-twee en a-drij» spande men de deken en wipte men met een schok Op-Signoorke de lucht in, om hem dan weer op te vangen in de deken. 's Avonds werd hij plechtig op een open plaats verbrand, midden het gejuich van het volk.

(22) JOOS, o.c. blz. 333.

(23) P. JANSSENS, De Zwartzusters te Rupelmonde, *Annalen van Waas*, dl 57 (1950), blz. 3 in nota 8.

(24) JAN DE SCHUYTER, *Op-Signorken, zijn legenden en zijn oorsprong*, Antwerpen, 1954, blz. 34, 35, 94.

(25) Meegedeeld door Broeder Remigius, Paulus de Kerf, uit Steendorp. A. JOOS, o.c. blz. 815, Bijvoegsel.

Het ligt voor de hand, dat al die liederen en spelen, die hier met het St-Pietersfeest verbonden zijn, van andere volksspelen zijn voortgekomen en naar St-Pietersdag zijn overgebracht; het is een anachronisch samenraapsel van restanten uit de Sinksenbruidfeesten en van het Op-Signorke uit de kermisdagen, door de kinderen van de volwassenen afgekeken en overgenomen.

De « Scaldiana »-aktie, die te Rupelmonde zoveel schoons tracht te behouden en op meesterlijke wijze de « Apostelbrokkenworp » tot zijn volle folkloristische waarde heeft herleid, het « Loze Visertje », toeristisch steunpunt aan het Schelleke, heeft geopend in het schilderachtige schipperskwartier, vindt hier een open veld tot verdere werking.

De drie feesten, St-Pieter, Sinksenbruid en Op-Signorke, bont dooreen gestrengeld in deze volksgebruiken, konden best van mekaar losgerukt worden en onafhankelijk tot hun primitieve vorm worden teruggebracht; dan zouden ze niet meer verworpen tot een louter kindervermaak, maar zich ontplooiën tot wat ze eens waren, een volksfeest voor groot en klein.

De liedjes leven nog voort in de volksmond en liggen zowel te Bazel als te Rupelmonde en Steendorp te rapen; er zou veel gered zijn, temeer dat de restanten van de oudere Sinksenbruidfeesten in Vlaanderen zeer zeldzaam zijn.

Sint-Pietersfeest te Rupelmonde in 1925.

We mochten van de fotograaf Alex Deyaert, een foto meenemen uit zijn familie-album, waarop het kinderfeest is afgebeeld in het jaar 1925 en waarvoor we hier van harte danken.

Een groep kinderen dansen rond twee bij mekaar gebrachte Sint Pieters, de ene in een rieten zetel, de andere op een stoeltje vastgebonden met koorden; aan de voeten van de linkse Sint, ligt een in hout gesneden grote sleutel, attriboot van de heilige, terwijl op de grond de laatste kaarsjes opbranden.

Pr. JANSSENS C.ss.R.

Volkshumor

DE BLAUWPOTEN VAN NEDERBRAKEL

In zijn reeks « Bij- en Spotnamen van Oostvlaamse gemeenten » verstrekt F. van Es drie termen voor de inwoners van Nederbrakel : a) De Schijtheren, b) De Hongerlijders, c) De Paretmakers (beslagmakers).(1)

Toen men op 14 juni 1959 te Elst het huwelijk vierde van de reus « Lodewijk van Geutelingen » met de reuzin « Karolien de Dempelaere », traden de reuzen van Nederbrakel als getuigen op. Tijdens dit feest hoorde ik tweemaal personen uit Elst en Michelbeke de reuzen en de muziekmaatschappij van Nederbrakel bestempelen als de « blâputen » van Brakel !

De naam staat natuurlijk in verband met de kiekens van Brakel, of het Brakels ras, befaamd om volgende kenmerken : een enkele kam, grijze pluimen en blauwe poten.(2)

R. v. d. L.

Sage

DE (VROEGERE) KATEDRAAL VAN SINT-JAN-IN-EREMO

In Sint-Jan stond 'er vroeger een grote katedraal, gelijk in de grote steden. En de kerk die ge nou ziet, is een klein overblijfsel d'rvan, alleen 'n beuk !

Die katedraal stond er van in den ouden tijd, van in den tijd naar (na) Cesar. Sint-Elooi heeft er nog voor gepreekt om die te bouwen en nou staat zijn beeld in de kerk van Bentille nog. De katedraal is vergaan onder 't water van de zee, omdat er een man in vermoord geweest had of zo iets...

(Kaprijke, vrouw R.D.M., huishoudster, 42 j.).
(Opgetekend 28 juni 1959 te Kaprijke).

R. v. d. L.

---

(1) ES, F. VAN : Volkshumor. Lijst der reeds aangetekende en verzamelde Bij- en Spotnamen van Oostvlaamse Gemeenten, in OOSTVLAAMSCHE ZANTEN, 3e jg., nr. 2, maart 1928, blz. 28.

(2) De Kiekens van Brakel worden ook vermeld in Kiekens van Izegem, BIEKORF, 60ste jg., nr 5, bloeimaand 1959, blz. 158.

JAARLIJKSE ALGEMENE STATUTAIRE VERGADERING VAN DE BOND DER OOSTVLAAMSE FOLKLORISTEN

op zondag, 25 oktober 1959,

in de Voordrachtzaal van het Stadsarchief, Abrahamstraat, 13, te Gent.

A G E N D A :

1. — Openingsrede door de heer Fernand VAN ES, voorzitter.
2. — Jaarverslag over de bedrijvigheid van de Bond door de heer Maurits BROECKHOVE, sekretaris.
3. — Jaarverslag over de bedrijvigheid van het Folklore-Museum door de heer Juliaan BOES, konservator.
4. — Verslag over de toestand van de bibliotheek door de heer Maurits VAN WESEMAEL, bibliotekaris-archivaris.
5. — Jaarverslag over de financiële verrichtingen van de Bond door de heer Raoul DEPOORTER, penningmeester. Rekening 1958, begroting 1960. Benoeming van twee controleurs.
6. — Verkiezing van zes leden van de beheerraad in vervanging van de heren Lic. H. ARENS, J. BOES, M. BROECKHOVE, P. LUYCKX, Lic. R. VAN DER LINDEN en M. VAN WESEMAEL, uittredend en herkiesbaar.
7. — Verkiezing van een lid van de beheerraad in vervanging van Z.E. Heer G. CELIS, ontslagneer. Kandidaat van de beheerraad : de heer Gaston HEBBELIJNCK.
8. — Rondvragen en suggesties.
9. — Voordracht door de heer Prof. Dr. Paul DE KEYSER, ere-voorzitter, over INDRUKKEN VAN HET INTERNATIONAAL KONGRES VAN DE ONDERZOEKERS VAN DE VOLKSVERTELLINGEN gehouden te Kiel (West-Duitsland) van 19 tot 26 augustus 1959.

De heer voorzitter F. VAN ES opent te 10 h de vergadering met volgende toespraak :

Dames en Heren,

Eens te meer valt mij de eer en ook het genoegen te beurt, U uit naam van het Bestuur welkom te heten op deze algemene statutaire vergadering van onze bond. Ik dank U zeer voor Uw talrijke opkomst en voor Uw grote belangstelling.

Onze eerste gedachte gaat natuurlijk naar de leden, die ons in de loop van het dienstjaar 1958-1959 ontvielen. Wij betreuren dit jaar het verlies van vier zeer verdienstelijke leden :

De Zeer Eerwaarde Heer Jozef Nuyts (Turnhout, 25 januari 1894 — 25 november 1958), aalmoezenier van de gevangenis te Turnhout, lid van de Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde, sekretaris van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring der Kempen, de bekende specialist in de studie van het Vlaamse volkslied. Als lid van de afgeschafte Nationale Kommissie van het Oude Volkslied, waarvan hij deel uitmaakte van haar stichting af, bezorgde hij o.a. de

uitgave van : « Wereldlijke Volksliederen met melodieën, verzameld uit het nagelaten werk van Z. Eerw. Heer Jan Bols » (2 bundels, 1950) en van de « Oudkempische Volksliederen en Dansen, verzameld en van begeleiding voorzien door Teofiel Peeters » (4 bundels, 1952). Aan de eerste verzameling wijdde hij een degelijke studie : « De Bronnen der verzameling Oude Vlaamse Volksliederen van Z. E. Heer Jan Bols » (1958). Hij publiceerde ook verscheidene bijdragen over het Turnhoutse volksleven, over volks- en kinderliederen en werkte actief mede aan het tijdschrift « Taxandria » (Turnhout).

Verder verloren wij nog de Z. Eerw. Heer Walraet, pastoor te Erpe, en de h.h. Architect Jozef Haeck en F. Jules Mahy. Aan deze laatste twee trouwe leden wijdde wij een kort « In Memoriam » in n° 5, 34° jg. van Oostvl. Zanten.

Ik vraag een ogenblik van ingetogenheid om hun nagedachtenis te eren.

Dames en Heren,

Wij brengen hier een speciale hulde aan de Eerw. Heer Gabriël Celis, de eerste konservator van ons Folklore-museum en ondervoorzitter van de Bond, die wegens zijn hoge leeftijd en zijn gezondheidstoestand zijn ontslag ingediend heeft als lid van de Beheerraad. Het Bestuur heeft in zijn zitting van 4 september jl. eenparig besloten hem tot ere-ondervoorzitter te benoemen. Wij wensen hem nog vele jaren rustig en vredig leven en hopen dat hij ons zijn gewaardeerde medewerking zal blijven verlenen.

Dat het bestuur niet onledig gebleven is gedurende het verlopen jaar zal klaar blijken uit het verslag dat onze sekretaris U straks zal voorlezen. Ik wil nochtans, alvorens hem het woord te verlenen, Uw aandacht vestigen op twee bijzondere punten :

1) De uitgaven van de Bond en speciaal van de bekroonde werken van het Alfons De Cockfonds.

Gedurende vele jaren konden die werken, wegens gemis aan de nodige fondsen niet uitgegeven worden. Dit jaar, dank zij vooral de geldelijke tussenkomst van het Ministerie van Openbaar Onderwijs en van de Universitaire Stichting konden wij overgaan tot het uitgeven van de in 1945 bekroonde studie van onze sekretaris, dhr. M. Broeckhove, nl. : « Weerkundige Volkskalender voor het Vlaamse Land », een verzameling van 1271 gekommentarieerde kalenderspreuken en geïllustreerd met zeven kunstige tekeningen van leerlingen aan het Hoger Instituut St. Lukas, te Gent. Dit werk beslaat 211 blz. en genoot een goed onthaal in de pers en in gespecialiseerde tijdschriften. Nochtans stellen wij vast dat het aantal leden die ingeschreven hebben, niettegenstaande de gunstprijs : 140 F i.p.v. 180 F, betrekkelijk gering is. Op 126 inschrijvingen zijn er maar 56 van onze leden. Ik zet dan ook de achterblijvers aan zo spoedig mogelijk in te schrijven.

Wij stellen, voor a.s. jaar, de uitgaven van een tweede bekroonde werk in het vooruitzicht, nl. « Doods- en Begrafenisgebruiken in het arrondissement Dendermonde », door onze ondervoorzitter dhr. J. Pieters.

Ik vestig tevens Uw aandacht op het feit dat de lopende jg. van Oostvl. Zanten een veel groter aantal blz. bedraagt dan de vorige, dat er ook gezorgd werd voor een zeer rijke illustratie, en dit alles niettegenstaande het lidgeld niet verhoogd werd. Ik hoop dat de leden deze inspanning zullen waarderen en ons talrijke abonnees zullen bijbrengen.

2) Het tweede punt is het inrichten door onze Dienst voor Folkloristische Opzoekingen, in samenwerking met het Seminarie voor Volkskunde van de Rijksuniversiteit van Gent.

siteit te Gent, van een tweede enquête, ditmaal betreffende « Het zaaien en de zaaigereedschappen in Vlaams-België ». Een vragenlijst werd over gans het Vlaamse land verspreid. Totnogtoe kwamen meer dan tweehonderd antwoorden binnen, die vrij goed verdeeld zijn over gans het bestreken gebied. Alleen hier en daar komen op de kaart, die op het Seminarie berust en regelmatig en zorgvuldig ingevuld wordt door Drs. R. Haeserijn, assistent, nog enkele witte vlekken voor, nl. het noorden van Antwerpen, het Meetjesland, Midden-West-Vlaanderen en het Brusselse. Men is reeds bezig met het excerpteren der antwoorden. Ik zet de leden aan, die nog hun lijsten niet ingezonden hebben, ze zo spoedig mogelijk in te vullen en op te sturen naar het Seminarie voor Volkskunde, Universiteitstraat, 16, Gent.

Hier wil ik eindigen met U nogmaals hartelijk welkom te heten en met de hoop dat Uw bestuur verder op Uw belangstelling en medewerking zal mogen rekenen.

Alvorens tot het tweede punt van de dagorde over te gaan, verontschuldigt de voorzitter volgende leden : de h.h. Antoon De Decker, advocaat en schepen van Openbare Werken, Gent ; Leon Defraeye, nijveraer, Deerlijk ; Jozef Dhondt, neringdoener, Gent ; Lic. Walter Giraldo, leraar, Strijpen ; Ferdi Van De Vijver, gemeenteraadslid, Borgerhout ; en Roger Verschueren, onderbureelhoofd, Gent.

Daarop komt sekretaris M. BROECKHOVE aan het woord :

Op een algemene vergadering past het een blik te werpen op wat, in het verlopen dienstjaar, zoal door het Bestuur en leden, niet enkel binnen in onze kring, maar ook daarbuiten gepresteerd werd.

Laten we het overzicht aanvangen met de opsomming van de bedrijvigheid buiten de bond. Ons bestuur nam deel aan het vervolgekongres « Volksleven in de gewesten », gehouden te Antwerpen op 21 maart 1959, kongres dat aan het « Beraad voor het Nederlandse volksleven » aangeboden werd. Onze voorzitter, de heer F. Van Es, belichtte het gewestelijk volkskunde-onderzoek in Oost-Vlaanderen (1). Onze ere-voorzitter, de heer Prof. Dr. P. De Keyser, leidde de beraadslaging over « Het optekenen der folkloristische gebeurtenissen van de lopende kalender », referaat van ons medelid de heer A. Van Hageland. Op het Filologenkongres, gehouden te Brussel op 2 en 3 april 1959, handelde ons bestuurslid, de heer Lic. R. van der Linden, over « Legendemotieven in Vlaanderen ». Ons medelid, de heer Lic. W. Giraldo had het over « Mirakelboeken en de Vlaamse religieuze volkskunde », terwijl ons medelid, de heer A. Van Hageland sprak over « De mens in het volksleven ». Ons bestuurslid, de heer Lic. H. Arens, trad als sekretaris op in de afdeling « Volkskunde ». Aan het « Internationaal Kongres van de Onderzoekers van de Volksvertellingen », gehouden te Kiel (West-Duitsland) van 19 tot 26 augustus 1959, nam onze ere-voorzitter, de heer Prof. Dr. P. De Keyser deel. Straks zal hij ons zijn indrukken erover mededelen.

Aan deze opsomming willen we nog toevoegen dat onze leden van de Vlaamse afdeling van de Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde de eerste van wal staken met de benoeming van de gewestelijke kommissarissen in de provincie Oost-Vlaanderen. Onder de benoemingen komen een 4-tal leden van de Bond voor, die we van harte feliciteren en een vruchtbare werking toewensen. Te weten : de h.h. Lic. H. Arens voor het Waasland ; J. Boes voor het arrondissement Gent ; Lic. R. van der Linden voor het arrondissement Aalst en Lic. H. Van Hese voor het arrondissement Dendermonde.

---

(1) Om reden dat onze heer Voorzitter op het laatste ogenblik weerhouden was het kongres bij te wonen, werd zijn referaat door de heer Drs. W. van Nespen, adjunct-konservator van het Museum voor Folklore te Antwerpen, voorgedragen.

Als prestaties binnen in onze kring dient vermeld dat wij onze medewerking verleenden aan het verspreiden van de vragenlijst n° 29a (1958) uitgaande van de « Centrale Kommissie voor Onderzoek van het Nederlandse Volkseigen » en die tot doel had biezonderheden te verzamelen over de klompenindustrie. Ook werd door onze « Dienst voor folkloristische Opzoekingen », in samenwerking met de Rijksuniversiteit Gent, Fakulteit Letteren en Wijsbegeerte, Seminarie Volkskunde, onze tweede vragenlijst opgesteld en verspreid. Ze is gewijd aan een onderzoek in Vlaams-België over « het zaaïen en de zaaigereedschappen ». De studie daarover, door ons medelid de heer Drs. R. Haeserijn, zal in ons tijdschrift verschijnen.

Wanneer wij onze publikaties inzien, de voornaamste uiting van onze aktiviteit, dan mogen we zeggen dat in onze drie afdelingen het aantal bijdragen niet onbelangrijk is.

1° Afdeling : Folkloristische opzoekingen : deze uitgave is dit jaar zeer omvangrijk. Vooreerst werd op het gebied van de « levende folklore », de « Bijdrage tot een sagenboek van Zuid Oost-Vlaanderen », een verzameling van 247 sagen en legenden door ons medelid de heer Lic. R. De Geeter uit de volksmond opgetekend, afgesloten. Daarna, op het terrein van de « volksgebruiken », zag de studie, van onze heer Voorzitter, over « het Vieren van Moederdag en Vaderdag in Vlaams-België », het licht. In deze studie werden de ontvangen antwoorden op onze vragenlijst n° 1 verwerkt. Tot slot werd op het gebied van de « Volksdevotie » een aanvang gemaakt met de publikatie van « Devotie in het Vlaamssprekend gedeelte van België tot de H. Donatus, biezondere patroon tegen schadelijke natuur- en vernielende kunstmatige luchtelementen », door M. Broeckhove.

2° Afdeling : Mededelingen van de Bond : wel is waar is deze rubriek dit jaar minder omvangrijk dan gewoonlijk, doch is er niet minder interessant om. Voor de uitvoerige opsomming van de artikels van algemene aard, zanten, Oostvlaamse bibliografie, boekbesprekingen, varia, enz., verwijzen we naar de verder in dit nummer gepubliceerde inhoudstafel van de jaargang 1959.

3° Afdeling : Alfons De Cockfonds : zoals op de vorige statutaire vergadering aangekondigd, werd de bekroonde inzending van M. Broeckhove op de Alfons De Cockprijsvraag 1945, nl. « Weerkundige Volkskalender voor het Vlaamse Land », uitgegeven. Dankbaar herhalen wij, dat de milde financiële steun én van het Ministerie van Openbaar Onderwijs én van de Universitaire Stichting het bestuur toeliet het boek uit te geven. De uitgave kende een werkelijk succes. De talrijke bestellingen brachten bijna voldoende genoeg fondsen op om het volgende werk uit te geven, nl. de bekroonde inzending van de heer J. Pieters « Doods-, begrafenis- en rouwgebruiken in het arrondissement Dendermonde », onderwerp van de Alfons De Cockprijsvraag 1947.

Volgende aandacht werd ook gewijd aan de « Volksoopvoeding ». Elf interessante voordrachten werden ingericht :

- op 16 nov. 1958 : De Signors, een geslacht van toneelliefhebbers in de 18-de en 19-de eeuw in Zuid-Vlaanderen door de heer Lic. R. De Rouck, uit Ronse.
- op 7 dec. 1958 : De sagen bij onze Vlaamse strand- en zeevisser, met bandopnamen, door mejuffrouw Lic. A. Cornelis, uit Oostende.
- op 11 jan. 1959 : Gent 1913, Wereldtentoonstelling en Oud-Vlaanderen, met lichtbeelden, door de heer G. Hebbelijncx, uit Gent.
- op 1 febr. 1959 : Gentse kollektieve spotnamen van 1325 tot heden, door de heer Lic. H. Van Hese, uit Sint-Gillis-Dendermonde.

- op 1 maart 1959 : Het Fleruskot als sagenmotief, door mejuffrouw Lic. J. Aspeslagh uit Oostende.
- op 5 april 1959 : Spreekwoorden van P. Bruegel, met lichtbeelden, door de heer Dr J. Grauls, uit Gent.
- op 10 mei 1959 : Langs Beierse bedevaartplaatsen, met tentoonstelling, door de heer Lic. W. Giraldo, uit Zottegem.
- op 14 juni 1959 : Het Museum voor Folklore te Gent, heden en in de toekomst, door de heer Konservator J. Boes, uit Gent.
- op 6 sept. 1959 : Hoe ontstond J. Grimm's theorie der diersage ?, door de heer Lic. R. Van de Zijpe, uit Velzeke.
- op 4 okt. 1959 : De muze in het Begijnhof, met lichtbeelden, door de Voorzitter van de Vrienden van het Oud-Begijnhof, de heer Edm. Boonen, uit Gent.
- heden 25 okt. 1959 : Indrukken van het Internationaal Kongres van de Onderzoekers van de Volksvertellingen, gehouden te Kiel (West-Duitsland) van 19 tot 25 augustus 1959, door de heer Prof. Dr. P. De Keyser, ere-voorzitter van de Bond.

Alzo klimt het aantal voordrachten sedert de stichting van onze afdeling « Nасhoolse werken » tot 282. De lektuur van de verschillende onderwerpen toont duidelijk dat, bij de keuze der voordrachten, naar variatie gestreefd werd. De spreekbeurten werden goed bijgewoond en genoten veel bijval. Dank richten wij tot onze spreeksters en sprekers en hopen hen nog meermaals te horen. Voor de komende voordrachten hebben we reeds de medewerking van de h.h. G. P. Baert, Drs M. Daem, A. Van Hageland en Lic. R. van der Linden.

Op de uitgestelde Alfons De Cockprijsvraag 1957, nl. « Het bol- en kegelspel in Vlaanderen » waarvan de antwoorden tot 31 dec. 1958 ingewacht werden, ontvingen we geen inzendingen. Tot 31 dec. 1959 worden de handschriften verwacht op de Alfons De Cockprijsvraag 1959 waarvan het onderwerp luidt : « De hop in de folklore, vroeger en nu ».

Dit overzicht willen we besluiten met de verzekering uit te drukken dat het Bestuur zal trachten de ingeslagen weg te volgen en, met de medewerking van al de leden, hoopt alle horizonnen van de folklore in zijn gezichtsveld te betrekken.

Volgender wijze horen wij het verslag voor het jaar 1959, opgesteld door de heer konservator J. BOES, over het **Museum** voor Folklore :

Het Lokaal. Het is met het grootste genoegen dat ik, voor het jaar 1959, mijn verslag kan aanvangen, zonder het traditioneel geworden geklaag over de slechte toestand van het gebouw. Niet dat aan die toestand plots zoveel verbetering gekomen is, doch wel omdat hij ons niet meer interesseert.

Sedert 27 juli is het Museum der Lange Steenstraat voor het publiek gesloten, dit in overeenkomst met de Museumkommissie en met de goedkeuring van het College. Deze sluiting heeft twee oorzaken. De werken in het Kinderen Alijnshospitaal gaan goed vooruit, zodat men mag verwachten dat over enkele maanden de eerste voorwerpen naar het nieuw lokaal zullen kunnen overgebracht worden. Het sluiten van het museum laat ons toe de voorwerpen en verzamelingen, zonder overhaasting, degelijk in te pakken en groepsgewijs samen te houden. Dit zal de taak van het overbrengen en grondig inventarieren veel vergemakkelijken.

De tweede oorzaak was het schrijnend tekort aan bergruimte voor de schermen

van de Koninklijke Lyrische Schouwburg. De grote beuk is nu geruimd en dient sedert 15 augustus tot magazijn voor de Opera.

Dit alles brengt mede dat wij volledig paraat zullen staan op de dag dat de eerste huisjes van het Alijnshospitaal gereed zullen zijn.

De Verzamelingen. Erg veel kon dit jaar niet worden aangebracht. Te vermelden de aankoop van 11 medaljes en 14 draagtekens afkomstig van de Gentse roeiersmaatschappij Club Nautique. Wij willen er nochtans de aandacht op vestigen dat biblioteken en klasseringsmeubels voor het Alijnshospitaal gemaakt werden voor een waarde van circa 70.000 F.

Wij mochten ons verheugen in een drietal mooie giften. Door de hh. Vanneste en Broeckaert werd een rijk alaam van pasteibakker aan het museum geschonken. Dit danken wij grotendeels aan de tussenkomst van ons bestuurslid de heer Drs. M. Daem. Verder ontvingen wij vanwege de heer Cieters, de meubilering van zijn oude apotheek in post-Empire stijl. Een badinstallatie, bestaande uit een zinken badkuip van het oude model en een typisch oude badverwarmer, werd door de tussenkomst van onze sekretaris, M. Broeckhove, door de Gas- en Electriciteitsdiensten der Stad Gent aan het Museum geschonken. Deze giften zullen in het nieuw lokaal dankbaar kunnen gebruikt worden.

Het Bezoek. Dit jaar is het onmogelijk rekening te houden van het aantal bezoekers. Men vergete niet dat het museum op 27 juli zijn deuren sloot.

De Aktiviteit. De volksspelen en het poppenspel kende dit jaar minder belangstelling. Wij denken dat het mooi weder hierbij een rol heeft gespeeld.

De volksspelen gaven volgende uitslag :

- Teerlingbak : Bauwens Fideel, 71 p. kampioen ; Smet Willem, 69 p. ;
Van Acker Philemon, 66 p.
- Vogelpik : Bouré Robert, 240 p. kampioen ; Dick Albert, 235 p. ;
Baele André, 225 p. ; Vander Linden, 225 p.
- Kinderen Vogelpik : Van Waes Lucien, 135 p.
- Algemeen klasement : De Rijcke Valentijn, 6 p. ; Franck Norbert, 6 p.

Wij kunnen niet nalaten te besluiten met een woord van dank aan het adres van de heer Van Wesemael voor zijn onschatbare verrichtingen als bibliotekaris-archivaris.

Alvorens het woord aan de heer bibliotekaris-archivaris te verlenen deelt de heer voorzitter met dank mede dat vóór de vergadering door de heer J. Van der Plaetsen een mostaardmolen, afkomstig uit de erfenis van ons medelid wijlen I. J. Mahy, aan het museum geschonken werd.

Onmiddellijk daarop geeft de heer M. VAN WESEMAEL lezing van zijn verslag over de toestand van de biblioteek :

Het Bestuur van de Bond verzocht mij aan de algemene vergadering zo beknopt mogelijk mee te delen wat er met onze biblioteek zoal gebeurd is sedert we die van dit lokaal naar het Alijnshospitaal hebben overgebracht. Ik moge U dus het een en ander vertellen over het nieuw lokaal zelf, over het meubilair dat intussen gereedgekomen is en over het plaatsen van onze boeken- en dokumentatieschat.

Wat het lokaal betreft dit : we kregen twee zalen te onzer beschikking : de bovenverdieping van de kapel, een mooi vertrek van 12 m bij 7 m dat gedurende meer dan een eeuw als vergaderzaal gediend heeft voor de regenten van het hospitaal. Het is geplaveid met blauwe en rode tegels ; zes grote vensterramen zorgen

voor een voldoende verlichting ; de plaats wordt voorlopig verwarmd door een mazoutkachel. Als tweede vertrek komt in aanmerking de zolderverdieping die uiteraard zo groot is als onze bibliotheekzaal.

Het spreekt vanzelf dat we met de overbrenging van de inboedel moesten wachten tot de allernoodzakelijkste meubelen gereedgekomen waren. Aanvang maart was zulks het geval. Onder de leiding van de heer Boes werd gans ons bezit in pakken gebonden, naar de Kraanlei overgebracht en in de beste orde uitgepakt.

Op dinsdag 10 en woensdag 11 maart werden de ruim 3500 boeken geplaatst in de grote boekenkast die omtrent 66 m nuttige bergruimte biedt. Einde juni kwam de grote ladenkast klaar : een prachtig maar vooral efficiënt evenals het boekenrek gans in eikenhout uitgevoerd meubel van 1,4 m breedte bij 3,8 m lengte, dat ruimte biedt aan niet minder dan 56 grote laden. Voor ons is deze half tafel half kast zoveel als ons prentenkabinet want al onze gravures, portretten, plaatjes, « santjes wolle » en andere grafische dokumenten benevens de vele programma's van schouwburg en cirkus en de talrijke albums van ommegangen en andere historische stoeten hebben in die schuiven een veilige bergplaats gevonden. Het zal evenwel nog een hele tijd duren vooraleer die druksels hun broodnodige kataloog zullen gekregen hebben.

Nog enkele weken later, met name op 3 augustus, konden nog twee rekken in gebruik genomen worden : een van 14 m en een van 19 m bergruimte. Het duurde ook niet lang of onze talrijke tijdschriften en onze belangrijke verzameling almanakken hadden zich van het laatste beetje ruimte in die kasten meester gemaakt. Ten slotte werd verleden maandag 19 oktober de laatste hand gelegd aan de twee kasten die nu de schouwhoeken innemen. Die links van de schoorsteen, omtr. 8 m bergruimte, bergt reeds een flink gedeelte van het archief van de bond en het merendeel van onze verzamelingen lito's : ik denk hierbij aan onze bidprentjes, huwelijksaankondigingen, doodsberichten, menu's, visitekaartjes, nieuwjaars- en adreskaarten. De kast rechts met haar meer dan 8 m bergruimte is voorbehouden voor de drukwerken van vóór 1800.

Op het ogenblik is men de eikenhouten zoldering aan het boenen. Daarna zal de schilder verschijnen om het houtwerk en de muren een beurt te geven.

Wat de zolderverdieping betreft dient vermeld, dat ook dat vertrek zijn bestemming gekregen heeft ; want van de meer dan 150 m bergruimte zijn nu reeds de drie vierden ingenomen door het depot van ons tijdschrift, onze uitgaven en de reserve van de bibliotheek. Onze talrijke drukplaten — vermoedelijk zijn er meer dan 2000 — krijgen later in dit magazijn eveneens een definitieve bewaarplaats.

Alvorens dit al te beknopt verslag te besluiten moge ik twee zaken naar voren brengen. De eerste betreft onze konservator wie we een grote dankbaarheid en erkentelijkheid verschuldigd zijn. Immers zonder zijn grondige kennis van zaken en zonder zijn onvermoeibare ijver zou onze nieuwe bibliotheek niet geworden zijn wat zij nu reeds is. Het tweede punt betreft de verdere organisatie van de bibliotheek zelf. En figuurlijk en letterlijk staat nog ontzaglijk veel werk op de plank te wachten. Het is mijn bedoeling zodra mogelijk een aanvang te maken met het katalogeren van de drukplaten. Eens daarmee klaar gekomen moeten de kranten-uitknipsels, die noch opgeplakt noch geklasseerd zijn, beslist aan de beurt komen. Ook het prentenkabinet dient terdege onder handen genomen te worden.

Ik hoop u dienaangaande vandaag over 52 weken tal van gunstige berichten te kunnen melden.

Als laatste en 5de jaarverslag horen we dit van onze penningmeester, de heer R. DEPOORTER, over het boekjaar 1958 en de begroting 1960 :

Voor de zevende maal valt mij de eer te beurt U in te lichten over het financieel beleid van het Bestuur van Uw Bond, in het afgelopen boekjaar (1958).

STAAT VAN INKOMSTEN EN UITGAVEN – BOEKJAAR 1958.

Inkomsten.	Uitgaven.
Incasso op 1 januari 1958	Drukkosten der publikaties : Tijdschrift : 45634,—
Kas : 2118,45	Uitgave Weerkundig Volkskalender voor Vlaanderen voor rekening van Alfons De Cockfonds (voorschot voor voorbereidend werk) : 15500,—
P.R. : 28033,67	Algemene onkosten : Drukwerk (cirkulair; propaganda) : 1909,50
Lidmaatschapgelden	Administratie (postzegels; takszegels; postpapier; enz.) : 1579,50
1958 : 17002,75	Biblioteek : 158,—
1959 : 5705,—	Verplaatsingskosten (voordrachtgevers) : 1735,—
Opbrengst van verkoop van publikaties : 621,50	Rechten V.Z.W.D. : 23,—
losse nummers : 1992,—	Varia : 100,—
Toelage Ministerie van Openbaar Onderwijs (inrichtingen voordrachten) : 1464,—	-----
Toelage Universitaire Stichting (folkloristische opzoekingen) : 20000,—	66639,—
-----	Incasso op 31 december 1958 : Kas : 871,95 P.R. : 9426,42
76937,37	-----
	76937,37

BEGROTING 1960.

Inkomsten.	Uitgaven.
Toelage Ministerie van Openbaar Onderwijs : 15000,—	Drukkosten tijdschrift, cirkulair, enz : 40000,—
Toelage Provincie : 5000,—	Voordrachten : Verplaatsingsvergoeding voordrachtgevers : 2000,—
Lidmaatschapgelden : 23000,—	Alfons De Cockprijs : 1500,—
Verkoop van afzonderlijke nummers OVL. Zanten en eigen publikaties : 2500,—	Aankoop van boeken en tijdschriften : 2000,—
Vrijwillige bijdragen : 1500,—	Aankopen voor Museum : 1500,—
Onvoorzien : 1000,—	Biblioteek — Onderhoud : 1000,—
-----	-----
48000,—	48000,—

Het boekjaar 1958, aangevangen met een incasso van $2118,45 + 28033,67 = 30152,12$ F, sluit af met een bezit van $871,95 + 9426,42 = 10298,37$ F, zijnde $19853,75$ F minder.

Dit verschil komt grotendeels voort uit het feit dat de aanvang 1958 nog voorhanden reserve van $20000,-$ F ten bate van het Alfons De Cockfonds, als voorwaarde verbonden aan de toekenning van de toelagen van het Ministerie van Openbaar Onderwijs voor 1956 en 1957, aangesproken werd voor de uitgave van het bekroond werk « Weerkundig Volkskalender voor het Vlaamse land » en wel voor een bedrag van $15500,-$ F als voorschot voor het voorbereidend werk.

Anderzijds lagen de uitgaven voor drukkosten der publikaties in 1958 voor ruim $10000,-$ F hoger dan in 1957 ($45634,-$ F tegen $35616,-$ F).

In elk geval bedroegen de ontvangsten aan lidbijdragen weinig minder dan het vorig jaar ($22707,75$ F in 1958 tegen $23301,50$ F in 1957), bewijs dat het ledenaantal zich handhaaft.

Heeft de verkoop van publikaties en losse nummers in 1958 ($2613,50$ F) het rekordcijfer van 1957 ($4783,50$ F) niet bereikt, dan mag deze opbrengst nog gelden als bewijs voor de levendige belangstelling waarin de publikaties van de Bond zich mogen blijven verheugen. Voor deze belangstelling, zo van buiten als van binnen de Bond, past het hier een woord van waardering te uiten.

De omstandigheid dat, zoals U uit de opsomming van de inkomsten zult kunnen opgemaakt hebben, in 1958 geen van de gewone toelagen van de Provincie Oost-Vlaanderen ($5000,-$ F) en van het Ministerie van Openbaar Onderwijs ($15000,-$ F) geboekt werd, is opgevangen geweest door de meevaller van de toelage van $20000,-$ F voor folkloristische opzoekingen verleend door de Universitaire Stichting, toekenning waaraan hier dankbaar herinnerd wordt.

Alles samen genomen mag de financiële toestand als bevredigend beschouwd worden.

Ik meen dat deze bemoedigende vaststelling mij toelaat te besluiten met de overtuiging uit te spreken dat de Bond voor het verwezenlijken van zijn doelstellingen op de steun van de hogere instanties en op de ruime medewerking van al de aangesloten leden zal mogen blijven rekenen.

Volledigheidshalve blijft nog te vermelden dat de boekhouding van het boekjaar 1958 en het incasso op 10/5/1959 nagezien en juist bevonden werden door wijlen Heer JULES MAHY, aan wiens nagedachtenis hier een innige hulde wordt gebracht, en Heer GASTON VAN PETEGHEM, beiden aangeduid als controleurs.

Het verslag over de financiële verrichtingen door de penningmeester wordt goedgekeurd. Voor het nazicht van de rekeningen van het boekjaar 1959 worden onder algemeen handgeklap de h.h. G. Boelens en G. Van Peteghem als controleurs aangeduid.

Het punt 6 van de dagorde is de verkiezing van zes leden van de beheerraad in vervanging van de heren Lic. H. ARENS, J. BOES, M. BROECKHOVE, P. LUYCKX, Lic. R. VAN DER LINDEN en M. VAN WESEMAEL, uittredend en herkiesbaar.

Gezien geen nieuwe kandidaten worden voorgedragen, verklaart de heer voorzitter onder algemeen handgeklap de uittredende beheerders als herkozen.

Daarna wordt overgegaan tot de verkiezing van een lid van de beheerraad in vervanging van Z. E. Heer G. Celis, ontslagnemer. De heer G. Hebbelijck, voor-

gestelde kandidaat van het bestuur, wordt onder algemeen handgeklap tot beheerder gekozen.

Hij dankt de vergadering voor de eer en hoopt het vertrouwen dat in hem gesteld wordt niet te beschamen.

Punt 8 : Rondvragen en suggesties :

- 1) Op de vraag van de heer A. De Clerq of aan de bibliotheek in het Alijnshospitaal een leeskabinet gehecht is, wordt bevestigend geantwoord. Dit kabinet zal vanzelfsprekend maar toegankelijk zijn als het museum volledig afgewerkt is.
- 2) De heer Lic. R. van der Linden vraagt de mogelijkheid te onderzoeken een rubriek « Volkskunde en T.V. » in ons tijdschrift tot stand te brengen, om de leden een bepaalde tijd op voorhand van de volkskundige T.V.-uitzendingen in te lichten. Het bestuur zal met het N.I.R. in contact treden en zo mogelijk deze rubriek in ons tijdschrift opnemen.
- 3) Tweede vraag van de heer Lic. R. van der Linden : Weldra komen de Vlaamse Kultuurraden tot stand ; wordt daarin een plaats aan de volkskunde toegekend ? In de volkskunde doet men veel aan « kultuurschepping », zie licentiaatsverhandelingen en onze prijsvragen ; bestaat er kans om subsidies te bekomen voor deze kultuurscheppingen onder het groot publiek te verspreiden ? Op deze vraag kan het bestuur enkel antwoorden dat, bij zijn weten, alle afdelingen nog niet geïnstalleerd zijn en dat van het toekennen van subsidies, voor het ogenblik, waarschijnlijk nog geen sprake is.
- 4) Op de derde vraag van de heer Lic. R. van der Linden : kan jaarlijks in ons tijdschrift de lijst der licentiaatsverhandelingen in verband met de volkskunde van de Germanisten van de Rijksuniversiteit Gent gepubliceerd worden ?, wordt bevestigend geantwoord. Het bestuur zal zich met de Rijksuniversiteit Gent (de heer Drs. R. Haeserijn) in verbinding stellen.
- 5) Als gevolg van de oproep van de heer Drs. R. Van Kenhove om onze bibliekarisch-archivaris in bepaalde gevallen behulpzaam te zijn, bieden de h.h. G. Boelens, A. De Clerq en de heer R. Van Kenhove zelf zich spontaan aan.
- 6) Van de suggestie geformuleerd door de heer Drs. R. Van Kenhove om bij de officiële opening van het museum bepaalde feestelijkheden in te richten en nadien, af en toe, iets aantrekkelijks in te richten, wordt nota genomen. Ze zal aan de welwillende aandacht van de beheercommissie van het museum aanbevolen worden.

Tot slot en traditiegetrouw treedt de heer ere-voorzitter, Prof. Dr. PAUL DE KEYSER, op met een voordracht :

INDRUKKEN VAN HET INTERNATIONAAL KONGRES VAN DE ONDERZOEKERS VAN DE VOLKSVERTELLINGEN gehouden te Kiel (West-Duitsland) van 19 tot 26 augustus 1959.

De uitnodigende verenigingen waren :

1. Verband der Vereine für Volkskunde (Voorzitter : Prof. Dr. Helmut Dölker, Stuttgart).
2. Nordisk Institut for Følkedigtning (Voorzitter : L. Bódker, Kóbenhavn).
3. Volkskundliche Institut der Universität Kiel (Voorzitter : Prof. Dr. Kurt Ranke).
4. Gesellschaft zur Pflege des Mäschengutes der europäischen Völker (Voorzitter : Min.-Dir. Dr. Ernst Kracht, Kiel).

Voor een eerste internationaal kongres voor onderzoekers van volksvertellingen, mag gezegd worden dat het zich kenmerkte door het groot aantal deelnemers uit

alle landen van de wereld. Het aantal mag ruim op 300 à 400 geschat worden. Enigszins was dit te verwachten na de bijval van het nieuwe internationaal tijdschrift FABULA, dat uitsluitend aan de studie van de volksvertelling is gewijd.

De keus van de plaats van samenkomst was uitstekend : Kiel, gelegen te midden van een echt sprookjesland, te land en ter zee. Het hôtel Belle-View draagt waardig zijn naam door het mooi gezicht dat men er geniet over de bocht van Kiel met zijn talrijke badplaatsen en zijn vele groene, schier ongerepte natuurplekken.

Er werd gezorgd voor mobiliteit en afwisseling. Ook was er gelegenheid van kennismaking met vooraanstaande folkloristen van gans de wereld.

Het aantal lezingen was wat overstelpend en de te veel mozaïek van onderwerp, volk en taal (Duits, Engels, Frans) was opvallend.

De stof der lezingen liep in hoofdzaak :

- 1° over de stand van het onderzoek bij de verschillende volkeren ;
- 2° over de methode van onderzoek ;
- 3° over bepaalde vertelmotieven ;
- 4° algemene onderwerpen, bv. Het sprookje in de literatuur.

Er werd veel gesproken over de manier van het katalogiseren der sprookjes : aanvulling van de motievenindex van Aarne-Thompson of zelfs revisie door Thompson zelf, afbakening van de vertelruimte in de Balkan, wederzijdse beïnvloeding, betrekkingen tussen literatuur en volksoverlevering. Ook de inleidende voordracht van Prof. Dr. Kurt Ranke was merkwaardig. Hij stelde een herziening van de opvattingen van Jolles over « Einfache Formen » voor.

Spreker wees ook op de nieuwe manier van het vastleggen der volksvertellingen, nl. op fonoplaten. Hij gaf als slot een dergelijk specimen van volksvertelling, met ballade, ten gehore.

Na een hartelijk dankwoord van de heer voorzitter eindigde deze geslaagde vergadering te 12,25 h.

De Sekretaris,
M. BROECKHOVE.

Folklore-programma's der Vlaamse Televisie

We zullen voortaan, voor zover dit mogelijk zal blijken, regelmatig de folklore-programma's van de Vlaamse Televisie mededelen. We hopen aldus de belangstellende leden van dienst te zijn.

Op 6/12/'59, te 14 h. 30 : Nederlandse Volksverhalen. Script : Wilfried Van Nespen.

Op 20/12/'59, te 14 h. 30 : Tussen dit en 4 weken. Script : Pol Heyns.

Op 3/1/'60, te 14 h. 30 : « Plezanten Hof » met orkest Jan Pierewit, Jo Crab, Marc De Corte, Willy Claessens, Bob en Annie Davidse en Terry van Ginderen.

Op 17/1/'60, te 14 h. 30 : Tussen dit en 4 weken (vervolg).

De Redactie.

Inhoudstafel

Jaargang 1959.

ARTIKELS VAN ALGEMENE AARD.

	blz.
Wesemael (M. van). — Over zielhonden en hun bedrijf	1-6
Hageland (A. van). — Bijgeloof en ruimtevaart	102-106
Wesemael (M. van). — Een merkwaardig gelegenheidsdrukstel	143-146
Wesemael (M. van). — Nog iets over de Gentse zielhonden	196-198
Hese (H. van). — Gentse kollektieve spotnamen vanaf 1325 tot heden	199-216
Janssens C. ss. R. (Pr.). — Sint-Pietersfeesten te Steendorp en te Ruppelmonde	236-246

DIENST VOOR FOLKLORISTISCHE OPZOEKINGEN.

Es (F. van). — Moederdag en Vaderdag in Vlaams België (Een enquête)	7-29
Geeter (Lic. R. de). — Bijdrage tot een Sagenboek van Zuid-Oost-Vlaanderen (vervolg)	
II Sagen uit de toverwereld : 1. Heksen : a) Heksenvergadering.	
b) Beheksen van kinderen. c) Beheksen van vee.	30-40
c) Beheksen van vee (vervolg). d) Allerhande hekserij. e) Heksenbezwering.	74-82
2. Toveraars 3. Toverboeken III. Duivelssagen IV. Historische sagen V. Legendes.	109-126
Broeckhove (M.). — Devotie in het Vlaamssprekend gedeelte van België tot de H. Donatus, bijzondere patroon tegen schadelijke natuur- en vernielende kunstmatige elementen. I. Inleiding II. Aanroeping van de H. Donatus als bijzondere patroon tegen hagel, donder en bliksem. III. Devotie tot de H. Donatus :	
a) Provincie Antwerpen	41-72
b) Provincie Brabant c) Provincie Henegouwen	85-101
d) Provincie Limburg e) Provincie Luik	127-142
f) Provincie Oost-Vlaanderen	170-195
g) Provincie West-Vlaanderen (eerste deel)	219-235

ZANTEN.

Janssens (A.). — Een oud huwelijksgebruik te Nevele	73
Linden (R. van der). — Volksremediën tegen wratten	163-164
Simons (G. J.). — Volksremediën tegen wratten	164
Simons (G. J.). — Volksremediën tegen het speen	164
Giraldo (W.). — Toverij te Sint-Maria-Lierde	165
Janssens C. ss. R. (Pr.). — Gebeden om bevrijd te blijven van boze machten	217-218
R. v. d. L. — Sint-Aloysiuslied te St. Maria-Oudenhove	218
R. v. d. L. — Volkshumor. De Blauwpoten van Nederbrakel	246
R. v. d. L. — Sage. De (vroegere) Katedraal van Sint-Jan-in-Eremo	246

BOFKBESPREKINGEN.

	blz.
Lenz Kriss — Rettenbeck. — Das Volivbild 1958. (W. Giraldo)	83-84
't Beertje. Volkskundige Almanak 1959. (F. V. Es)	84
Hills (Jeanette). — Pieter Bruegel Kinderspiele, 1560. 1957. (Prof. Dr. P. de Keyser)	165-166

IN MEMORIAM.

I. Jules Mahy (Bestuur)	195
Architekt Jozef Haeck (Bestuur)	195

BONDSLEVEN.

Broeckhove (M). — Verslag. Jaarlijkse algemene statutaire vergadering van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen op zondag, 25 oktober 1959	247-257
---	---------

PERSONALIA.

Bestuur. — Erelid Prof. Dr. R. Foncke verkozen tot bestuurder der Kon. Vlaamse Akademie voor Taal- en Letterkunde	29
Bestuur. — Prof. Dr. Edgard Blancquaert gehuldigd	29
Bestuur. — Prof. Dr. P. De Keyser lid van de Vlaamse Kultuurraad	162
Es (F. van). — Hulde aan erelid Prof. Dr. Robert Foncke, de zeventigjarige	167-169

VARIA.

Haeserijn (R.). — Het Internationaal Kongres van de onderzoekers van de volksvertellingen	6
M. v. W. — Bibliotekiana	73
Bestuur. — Vragenlijst over het zaaien en het zaaigereedschap	84
Bestuur. — « Weerkundige Volkskalender voor 't Vlaamse land », M. Broeckhove, is verschenen	84
Wesemael (M. van). — Bibliotekiana. Onze verzameling bidprentjes	107
R. v. d. L. — Een afvaardiging van de Bond der Oostvl. Folkloristen naar het Museum te Wetteren, op 10 januari 1959	108
Errata	108
R. v. d. L. — Lede. Nieuw Bedevaartvaantje	142
F. V. E. — Oostvlaamse Folkloristische Bibliografie (22e vervolg)	147-162
Redaktie. — Folklore-programma's der Vlaamse Televisie	257

ILLUSTRATIES.

De militietrommel die gedurende vele jaren te Gent gebruikt werd (Folklore-museum)	2
Adreskaart van P. B. Van Moorlegem, ronselaar te Gent	r. 4
Bedankingskaart van F. De Keukelaere voor zijn hulpvaardige bureu (Gent)	145
Erelid Prof. Dr. Robert Foncke (portret)	r. 167
Sint-Pietersfeest te Rupelmonde in 1925	245

Heilige Donatus :

	blz.
1. Oude devotieprent van de H. D.	54
2. Aanplakbrief van het oude type waardoor de feestdag van de H. D. aangekondigd wordt op de 2e zondag van juli in de kerk van O. L. Vrouw te Bouwel (A.)	57
3. Aanplakbrief van het nieuwe type waardoor de plechtigheid van de H. D. aangekondigd wordt in de kerk van O. L. Vrouw te Bouwel (A.)	58
4. Bidbriefje van de H. D., destijds voorhanden in de St.-Jakobskerk te Antwerpen	60
5. Borstbeeld van de H. D. in de kerk van Bouwel	61
6. Veelkleurenprentje van de H. D. voorhanden te Bouwel	63
7. Miniatuur van de H. D. op het 8-dubbeldevotieblaadje van Eikeoliet	67
8. Beeld van de H. D. in het Mariapark van het klooster der P. P. Capucijnen te Meersel	69
9. Voorblad met afbeelding van de H. D. op het vierdubbeldevotieblad te Betekom	87
10. Ingevuld voorblad van het dubbeldevotieblaadje van de broederschap van de H. D. opgericht in het klooster van de P. P. Capucijnen te Brussel	88
11. Kapel te Grimbergen	90
12. Kenteken van het Sint-Donatusgild, St.-Michielskerk, Leuven	94
13. Sint-Donatuskapel te Rillaar	98
14. Voorblad van het dubbeldevotieblaadje van de broederschap van de H. D. te Edingen	100
15. Beeld van de H. D. in de parochiekerk te Diets-Heur	128
16. Veldkapelletje van de H. D. te Opoeteren, gehucht Dorn	134
17. Het Sint-Donatusaltaar in de kerk te Wijshagen	137
18. Afbeelding van de H. D. op het dubbeldevotieblaadje van de broederschap te Wijshagen	138
19. Prentje van de H. D. voorhanden te Overhespen	141
20. Bedevaartvaantje van de H. D. te Etikhove	176
21. Het relikwieschrijn van de H. D. te Etikhove	177
22. Beeldeken met het gebed tot de H. D. (Devotieboekje van Etikhove)	179
23. Afbeelding van de H. D. (Aanplakbrief waardoor de plechtigheden van de viering van de H. D. te Poesele aangekondigd worden).	r. 184
24. Het lof in open lucht ter ere van de H. D. op zondag, 14 juli 1946, te Poesele	184
25. Prentje van de H. D. voorhanden te Poesele	186
26. Prentje van de H. D. voorhanden te Rozenaken	190
27. De Kapel van O. L. Vrouw van VII Weeën op de Heide te Waasmunster	191
28. Voorblad van het dubbeldevotieblaadje van de H. D. te Waasmunster	192
29. Veelkleurenprentje van de H. D. voorhanden te Waasmunster	193
30. Confrerieplaat van de S. D.-broederschap bij de Capucijnen op 't Zand te Brugge.	225
31. De H. Donatus. Houtblok van de Ieperse drukker Walwein	234
32. Borstbeeld v. d. H. D. St.-Maartenskerk te Ieper	235

HET MUSEUM VOOR FOLKLORE TE GENT.

Het Museum voor Folklore werd gesticht door de Bond der Oostvlaamse Folkloristen op 16 juli 1927 in de lokalen van het voormalig Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat, 14, gewezen kerk van de Geschoeide Carmelieten (Onze-Lieve-Vrouwebroeders), wier klooster afgeschafte werd in 1797.

Het Museum voor Folklore werd overgenomen door de Stad Gent, bij besluit van de gemeenteraad d.d. 27 september 1931 en werd geplaatst onder het toezicht van een Kommissie bestaande uit vertegenwoordigers van het Stadsbestuur en van de Bond.

Deze Kommissie bestaat uit: Prof. Dr De Keyser, voorzitter, R. Van Kenhove, ondervoorzitter, M. Broeckhove, sekretaris, Drs L. Hoste, penningmeester, de heren F. Van Es, Mr. A. De Decker, schepen der stad, Pr. Luyckx, G. Van Severen, Dr H. Nowé, Drs M. Daem, J. Pieters, R. Depoorter, J. De Raedt, M. Van Wesemael, Lic. R. van der Linden, Lic. Hugo Arens, G. Hebelijnck, leden. Konservator van het Museum: J. Boes, archivaris van de Stad.

Doel van het Museum: Verzamelen, inventariseren en uitstellen van alle stoffelijke getuigen van het Oostvlaamse Volksleven van vroeger en nu.

De voorwerpen, dokumenten en inlichtingen betreffende het volksleven hebben betrekking op de woning, het meubilair, de huishoudelijke inrichting, de voeding, de volkskleding, de vervoermiddelen, de verlichting, het straat- en marktlevens, de volkstypen, de familietradities en -gebruiken van aan de geboorte tot aan het graf, de ambachten met de traditionele werktuigen en het alaan, de volksfeesten en -spelen en andere ontspanningen, het volksgehoof, het sociale levens, de volkskennis en volksgeneeskunde, de volksletterkunde en de volkskunst.

De Kommissie zoekt zoveel mogelijk voorwerpen en dokumenten betreffende het volksleven van de ondergang en de vernieling te redden door ze veilig op te bergen, te klasseren, te onderhouden, te inventariseren en voor het publiek aantrekkelijk uit te stellen. Ze houdt zich dan ook ten zeerste aanbevolen voor afstand of schenking, zelfs in bruikleen, van voorwerpen en dokumenten. Ze koopt ook voorwerpen aan en laat die zelfs afhalen aan huis. Beleefd verzoek te schrijven aan het adres van de Konservator: J. Boes, Abrahamstraat, 11, Gent, Telefoon n° 25.32.53, of aan de sekretaris der Kommissie: M. Broeckhove, Oscar De Gruyterstraat, 34, Gent.

DE BOND DER OOSTVLAAMSE FOLKLORISTEN.

De Bond ondersteunt het Museum voor Folklore.

Hij geeft sedert 1926 een tweemaandelijks tijdschrift uit: **Oostvlaamsche Zanten**, en sedert 1957 de **Mededelingen van de Dienst voor Folkloristische Opzoekingen**. Hij geeft ook afzonderlijke **Bijdragen** uit.

Samen met de Museumkommissie richt hij kosteloze openbare voordrachten, tentoonstellingen en folkloristische prijskampen in, alsook de tweejaarlijkse wedstrijden van het Alfons De Cock-fonds.

Samen met de Kommissie voor Kulturele Aangelegenheden van het Provinciaal Bestuur richt hij insgelijks « Enkwesten » over folkloristische verschijnselen van de provincie Oost-Vlaanderen in.

De bibliotheek en het archief van de Bond en van het Museum voor Folklore zijn gevestigd in afzonderlijke lokalen van het Stadsarchief, Abrahamstraat, 13.

Lid worden van de Bond is: daadwerkelijk medewerken aan de verrijking van het Museum voor Folklore; door het in het lidmaatschap begrepen abonnementsgeld op de hoogte blijven van de studie van de folklore in 't algemeen en van het Oostvlaamse volksleven in 't bijzonder; de eigen kennis en de zaak van de volksoopvoeding dienen; een daad van ware vaderlandsliefde en van Vlaamse solidariteit stellen.

Voordrachten, tentoonstellingen en museum zijn op vertoon van de lidkaart gratis toegankelijk voor de leden. Men storte 100 fr. op postrekening n° 96946.

Bestuur van de Bond: Ere-voorzitter: Prof. Dr P. De Keyser. Voorzitter: F. Van Es. Ondervoorzitters: J. Pieters en Pr. Luyckx. Sekretaris: M. Broeckhove. Penningmeester: R. Depoorter. Archivaris-bibliotekaris: M. Van Wesemael.

Leden: Dr Nowé, J. Boes, Drs L. Hoste, Drs M. Daem, J. De Raedt, Lic. R. van der Linden, Lic. H. Arens, G. Hebbelijncx.

Redaktie van Oostvlaamsche Zanten: Hoofdredakteur: F. Van Es, Désiré De Wolfstraat, 3, Aalst. Redaktieleden: Drs M. Daem en J. Boes.

Museum voor Folklore: Konservator: J. Boes. Adjunkt: aspirant of navorser.

Aankoopkommissie: Prof. Dr P. De Keyser, R. Van Kenhove, M. Van Wesemael, J. Boes, Drs L. Hoste.

Dienst voor Folkloristische Opzoekingen (Foto-, fono- en cinematografische dokumentatie): Prof. Dr P. De Keyser, F. Van Es, M. Van Wesemael, J. Boes, J. Pieters, Drs M. Daem, Lic. R. Van der Linden en M. Broeckhove, sekretaris.